

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Sanni Riikonen

Virtuaalivaluutan louhinnasta saatu elinkeinotulo ja siihen kohdistuvat menot

Elinkeinoverolain ja kirjanpitolain säännökset, näkökulmana Bitcoin

Laskentatoimen ja rahoituksen
akateeminen yksikkö
Talousoikeus
Pro gradu -tutkimus

Vaasa 2021

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen tausta	6
1.2	Tutkimusongelma ja tutkimuksen aiheen rajaukset	9
1.3	Tutkimusmetodi ja lähdeaineisto	12
1.4	Keskeiset oikeusperiaatteet	13
1.5	Tutkimuksen rakenne	15
2	Virtuaalivaluutta ja siihen liittyvät keskeisimmät käsitteet	18
2.1	Virtuaalivaluutta	18
2.2	Lohkoketju	23
2.3	Bitcoin	25
2.4	Virtuaalivaluutan louhinta	27
2.4.1	Määritelmä ja tarkoitus	27
2.4.2	Louhinnan muodot	29
3	Lainsäädännöllinen perusta	32
3.1	Elinkeinoverolaki	32
3.1.1	Soveltamisala	32
3.1.2	Tulolähdejako ja sen merkitys EVL:n mukaisessa verotuksessa	33
3.1.3	Omaisuuslajit	34
3.2	Kirjanpitolaki	39
3.2.1	Yleiskuvaus	39
3.2.2	Virtuaalivaluutan kirjanpitokohtelu KILA:n lausunnon mukaan	41
3.3	Yhteenveto sekä EVL:n ja KPL:n suhde	46
4	Louhinnalla saadun tulon verotus	52
4.1	Laajuusongelma	52
4.1.1	Yleistä	52
4.1.2	Tulon veronalaisuus	55
4.1.3	Tulon realisoituminen	57
4.1.4	Menon vähennyskelpoisuus	59

4.1.5	Proof of Work -menetelmän erityispiirteet	62
4.2	Arvostusongelma	64
4.2.1	Yleistä	64
4.2.2	Virtuaalivaluuttatulon arvostaminen	65
4.2.3	Hankintamenon määrittäminen	67
4.3	Jaksotusongelma	72
4.3.1	Yleistä	72
4.3.2	Tulon jaksottaminen	74
4.3.3	Menojen jaksottaminen	76
5	Johtopäätökset	80
	Lähteet	84

VAASAN YLIOPISTO

Akateeminen yksikkö	Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö	
Tekijä:	Sanni Riikonen	
Tutkielman nimi:	Virtuaalivaluutan louhinnasta saatu elinkeinotulo ja siihen kohdistuvat menot : Elinkeinoverolain ja kirjanpitolain säännökset, näkökulmana Bitcoin	
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri	
Oppiaine:	Talousoikeus	
Työn ohjaaja:	Juha Lindgren	
Valmistumisvuosi:	2021	Sivumäärä: 89

TIIVISTELMÄ:

Tässä tutkimuksessa käsitellään virtuaalivaluutan louhinnalla hankitun tulon verotusta elinkeinoverolain näkökulmasta. Tarkastelun kohteena on erityisesti yhteisöt, joiden liiketoiminnan tarkoituksena on louhia virtuaalivaluutaa ja myöhemmin myydä virtuaalivaluutaa eteenpäin.

Tutkimuksen tavoitteet on jaettu kolmeen osaan – ensin määritellään virtuaalivaluuttojen louhintaan liittyvät keskeisimmät käsitteet, tämän jälkeen keskitytään kirjanpitolain aihetta koskeviin säännöksiin ja viimeisessä osassa puolestaan tutkimuksen pääasialliseen tutkimuskysymykseen eli louhintatulon verokohteluun.

Virtuaalivaluutalla tarkoitetaan ns. virtuaalivaluuttalain 2 §:n mukaan digitaalisessa muodossa olevaa arvoa, jonka on laskenut liikkeelle joku muu taho kuin keskuspankki tai viranomainen, joka ei ole laillinen maksuväline, mutta jota henkilö voi sopimuksesta käyttää maksuvälineenä ja jota on mahdollista siirtää, tallentaa ja vaihtaa sähköisesti. Tutkimuksessa tarkastelun kohteena olevat säännökset soveltuvat pääasiallisesti kaikkiin virtuaalivaluuttalain 2 §:n mukaisiin virtuaalivaluuttoihin, mutta asioita käsitellään erityisesti Bitcoinin näkökulmasta.

Virtuaalivaluutan louhinnan verotusta lähestytään tutkielmassa vero-oikeudellisten laajuus-, jaksotus- ja arvostusongelmien näkökulmasta. Näihin kysymyksiin pyritään saamaan ratkaisu neljännessä luvussa ja ratkaisua haetaan ensisijaisesti elinkeinoverolain säännöksistä sekä Verohallinnon syventävistä vero-ohjeista. Esille nousevat myös kysymykset kirjanpitolain säännösten merkityksestä sekä niiden vaikutuksesta verotuksessa tehtäviin ratkaisuihin.

Tutkielman tavoitteena on toimia yleiskuvauksena virtuaalivaluuttojen louhintaa koskevista verotuksellisista ongelmista ja pyrkiä esittämään johdonmukainen ratkaisu edellä esitettyihin ongelmiin.

AVAINSANAT: Finto: <http://finto.fi/yso/fi/?clang=fi&anylang=on>

Kuvat

Kuva 1. Omaisuuslajin valinta.....	48
Kuva 2. Verotettava tulo.	54
Kuva 3. Hankintamenon vähentäminen	78

Lyhenteet

LIFO	Last in, first out
FIFO	First in, first out
EU	Euroopan unioni
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
KILA	Kirjanpitolautakunta
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KPL	Kirjanpitolaki (30.12.1997/1336)
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (13.6.1929/228)
Rahanpesudirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2018/843 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta
TVL	Tuloverolaki (1992/1535)

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

1990-luvun alussa erilaisten digitaalisten valuuttojen kehittäminen käynnistyi. Virtuaalivaluuttojen kehitys jatkuu edelleen vilkkaana ja niiden käyttäminen on yleistynyt entisestään viime vuosien aikana. Suurimmalla osalla kuitenkin ei ole tietoa ensimmäisistä 1990-luvun alussa kehitetyistä virtuaalivaluutoista, mutta moni varmasti on kuullut vuonna 2008 julkaistusta Satoshi Nakamoton kehittämästä Bitcoin-valuutasta, joka tuli julkisuuteen kyseisellä nimellä esiintyneen tahon kirjoittamasta artikkelista ”*Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*”.

Bitcoin ei kuitenkaan ole ensimmäinen variaatio virtuaalivaluutasta, vaikka se kieltämättä onkin yksi tunnetuimmista ja varmasti eniten mediahuomiota herättävistä virtuaalivaluutoista. Tässä yhteydessä on siis korostettava sitä tosiasiaa, että erilaisia virtuaalivaluuttoja on lukuisia muitakin Bitcoinin lisäksi, vaikka arkikielessä virtuaalivaluutta ja Bitcoin saatetaan usein samaistaa toisiinsa.

Satoshi Nakamoto on louhinut ensimmäisen Bitcoin lohkon koko maailmassa sekä lisäksi suuren osan Bitcoinin alkuvaiheen lohkoista. Nämä lohkot ovat edelleen kyseisen tahon omistuksessa, mutta niitä ei ole ainakaan toistaiseksi käytetty mihinkään. Nakamoto on myös osallistunut Bitcoinin kehittämiseen sen alkuaikoina, mutta myöhemmin jättäytynyt taka-alalle Bitcoinin kehityskaareissa. Satoshi Nakamoton henkilöllisyys on edelleen epäselvä, eikä useista arvailuista huolimatta ole vielä selvitetty, onko kyseessä yksittäinen henkilö vai useista eri henkilöistä koostuva ryhmä.¹

Kyseessä on siis toistaiseksi tuntematon taho, joka on omasta tahdostaan pysynyt anonyyminä. Arvauksia Nakamoton henkilöllisyydestä on toki ollut, mutta varmaa tietoa ei ole saatu vieläkään.

---

¹ Kuutti 2017: s. 97

Bitcoin on yksi ensimmäisistä virtuaalivaluutoista, joissa keksittiin ratkaisu aikaisemmissa versioissa oleviin tietoteknisiin kysymyksiin. Kuten jo aikaisemminkin korostettiin, Bitcoinin lisäksi on nykyään olemassa useita muitakin virtuaalivaluuttoja, mutta niistä kaikista Bitcoin on selkeästi tunnetuin. Bitcoin, kuten myös muutkin virtuaalivaluutat, on kehitetty ensisijaisesti sitä tarkoitusta varten, että sähköisiä maksuja olisi mahdollista siirtää henkilöltä toiselle ilman, että maksun tarvitsee kulkea jonkin taloudellisen instituution kuten pankin tai luottolaitosten kautta². Bitcoinin onkin sanottu kehitetyn erityisesti vastalauseena pankkien ja valtioiden rahapolitiikalle, jonka kautta Bitcoinin yksi tavoitteista onkin ollut vähentää pankkien ja valtioiden valtaa rahan arvon määrittämisessä³. Vielä ei kuitenkaan ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, millaiset vaikutukset virtuaalivaluutalla tulee olemaan pankkien tai valtioiden harjoittamaan taloudelliseen politiikkaan.

Bitcoin ja muut virtuaalivaluutat on kehitetty alkujaan maksuvälineiksi, mutta niitä käytetään nykyään erityisesti suosittuna sijoitusmuotona, johon liittyy kuitenkin paljon riskejä. Virtuaalivaluuttojen riskisyydestä kertoo muun muassa se, että Finanssivalvonta on antanut useita erilaisia varoituksia virtuaalivaluuttoihin liittyvistä riskeistä⁴. Varoitusten taustalla on esimerkiksi ollut tieto siitä, että virtuaalivaluutalla on todettu olevan yhteyksiä erilaisiin rikoksiin, kuten rahanpesuun, veronkiertoon sekä muun muassa terrorismin rahoittamiseen⁵. Tämä on mielenkiintoinen näkökulma, sillä virtuaalivaluuttojen verotuksellisella sääntelyllä voidaan todeta olevan edellä mainitun perusteella yhteys veronkiertoon. Riskisyydestä kertoo myös se, että Bitcoin on alkujaan suunniteltu valuutaksi, joka mahdollistaa anonyymien maksutapahtumien tekemisen Bitcoinin käyttäjien kesken⁶. Tämä osaltaan puoltaa virtuaalivaluuttojen verotuksen tarkoituksenmukaisuutta erityisesti veronkierron estämiseksi. Virtuaalivaluuttoihin liittyvät veronkiertotilanteet ovat myös mielenkiintoisia tutkimuskohteita, mutta niihin ei keskitytä tässä tutkielmassa laajemmin.

---

² Nakamoto 2008: s. 1

³ Hautamäki, Atallah & Koskikare 2019: s. 3

⁴ Edilex 2017

⁵ Johansson, Eerola, Innanen, Viitala & Alasaarela 2019: s. 212

⁶ Kuutti 2017: s. 22

Edellä mainittujen virtuaalivaluuttojen riskitekijöiden lisäksi aiheesta on ollut mahdollista lukea muutakin kritiikkiä. Virtuaalivaluuttojen merkitykseen otettu kantaa lainvalmisteluaineistoissakin, joiden mukaan Bitcoinin riskit liittyvät muun muassa kurssin vaihteluun, virtuaalivaluuttoja tarjoavien alustojen epävarmuuteen sekä Bitcoinia koskeviin rahanpesuilmoituksiin ⁷. Vaikka Bitcoinia koskevat rahanpesurikokset ovat mielenkiintoinen näkökulma, keskitytään tässä tutkimuksessa kuitenkin käsittelemään Bitcoinia koskevia verotuksellisia lähtökohtia.

Edellä mainitut seikat korostavat erityisesti sitä, että virtuaalivaluuttoja koskevan sääntelyn tulkinta on tällä hetkellä ajankohtainen aihe. Koska virtuaalivaluutta yleistyy myös maksuvälineenä jatkuvasti, yleistyy virtuaalivaluuttojen käyttö samanaikaisesti myös elinkeinotoiminnassa. Tämän vuoksi on mielekästä pohtia virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon roolia elinkeinotoiminnassa ja tätä kautta elinkeinoverolain mukaisia säännöksiä aiheesta.

Vaikka virtuaalivaluuttoja koskevia teoksia löytyy runsaasti kansainvälisistä tutkimuksista, löytyy Suomessa kuitenkin kansallista oikeuskirjallisuutta aiheesta melko niukasti. Verohallinto on kuitenkin antanut vuoden 2020 alussa uuden päivitetyn syventävän vero-ohjeen aiheesta ”Virtuaalivaluuttojen verotus”. Kyseinen ohjeistus on toiminut innoittajana myös tämän tutkimuksen tekemiseen, sillä erityisesti elinkeinotoiminnan osalta kyseisen ohjeistuksen voidaan katsoa olevan melko suppea. Ohjeessa käsitellään ensisijaisesti louhintatulon verotusta TVL:n mukaan ja elinkeinotoimintaa koskeva tulkinta jää melko niukaksi.

Elinkeinovalolain soveltamisalaa koskevan käsittelyn vähyys saattaa kertoa osaltaan siitä, että yksityishenkilöiden tulonhankkimismenetelmänä (eli käytännössä sijoituskohteena) virtuaalivaluutat ovat nykypäivänä jo melko yleisiä ja tunnettuja, mutta yhteisöjen harjoittamana louhinta saattaa edelleen olla hieman tuntemattomampi näkökulma. Virtuaalivaluutat tulonhankkimismenetelmänä ovat varmasti kuitenkin yleistymässä myös

---

⁷ HE 167/2018: s. 45

elinkeinotoiminnassa, joten Verohallinnon antamaa ohjetta on mielenkiintoista pohtia laajemmassa mittakaavassa.

Tutkimuksen aiheen ajankohtaisuutta on mahdollista perustella myös median tekemän uutisoinnin perusteella. Monet ovat varmasti viime vuosina lukenet uutisotsikoita muun muassa virtuaalivaluuttojen louhinnan haittavaikutuksista kuten toiminnan runsaasta sähkönkulutuksesta. Uutisointia on ollut mahdollista seurata muun muassa Helsingin Sanomista, jonka julkaisemassa artikkelissa korostetaan Bitcoinin arvonnousua ja samalla kerrotaan Bitcoinin louhimiseen käytettävän energiankulutuksen nousseen erittäin suuriin lukemiin ⁸.

Paljon uutisotsikoissakin esillä ollut korkea sähkönkulutus synnyttää kuitenkin myös verotuksen osalta mielenkiintoisen näkökulman virtuaalivaluutan louhintaan käytettävien tuotannontekijöiden, kuten sen käyttämän sähkö, vähennyskelpoisuudesta. Menojen vähennyskelpoisuuden arvioiminen tarjoaakin mielenkiintoisen näkökulman tämän tutkimuksen toteuttamiselle. Näitä seikkoja tullaan tarkastelemaan tämän tutkimuksen aikana tarkemmin.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuksen aiheen rajaukset

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella kysymystä siitä, miten virtuaalivaluuttojen louhinnalla saatua tuloa verotetaan yrityksen elinkeinotoiminnassa. Edellä mainittua kysymystä ei kuitenkaan ole mahdollista käsitellä, ennen kuin olemme avanneet aiheeseen liittyviä olennaisimpia määritelmiä ja lainsäädäntöä kyseisten käsitteiden taustalla. Tavoitteeseen pääsemiseksi tämän vuoksi asetetaan tutkimuksen ensimmäiseksi osakysymykseksi se, *mitä virtuaalivaluutalla tarkoitetaan*. Ymmärtääksemme paremmin virtuaalivaluutan käsitteellistä määrittelyä, tässä yhteydessä käsitellään virtuaalivaluutan lisäksi muitakin olennaisia käsitteitä tutkimuksen kannalta, kuten lohkoketjua,

---

⁸ Kukkonen 2021

virtuaalivaluutan louhinnan käsitteellistä määritelmää sekä eri tapoja harjoittaa virtuaalivaluutan louhintaa.

Jotta tutkimuksen avulla päästään ratkaisemaan kysymystä siitä, miten virtuaalivaluutan louhinnalla saatua tuloa verotetaan yrityksen elinkeinotoiminnassa, on tarkasteltava myös kysymystä siitä, *miten virtuaalivaluutan louhinnalla saatua tuloa käsitellään kirjanpidon näkökulmasta*. Tämän kysymyksen kohdalla käsitellään erityisesti kirjanpitolain olennaisimpia säännöksiä virtuaalivaluutan louhinnalla saadusta tulosta sekä kirjanpitolautakunnan ohjeistusta virtuaalivaluuttojen kirjanpitokäsittelystä. Koska kirjanpitolaita ja elinkeinoverolaita on yhteys toisiinsa, käsitellään tässä yhteydessä myös elinkeinoverolain säännösten suhdetta kirjanpitolakiin. Kirjanpitolain säännöksiä käsitellään tässä tutkimuksessa ainoastaan siltä osin, kuin on tarkoituksenmukaista tutkimuksen tavoitteiden kannalta.

Kolmannessa luvussa tapahtuvan omaisuuslajeja koskevan käsittelyn osalta aihe on rajattu koskemaan ainoastaan rahoitus- ja vaihto-omaisuuden omaisuuslajeja. Rajaus perustuu siihen, että virtuaalivaluutta on mahdollista luokitella sekä Verohallinnon ohjeiden että KILA:n lausunnon mukaan lähtökohtaisesti joko rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen. Tämän vuoksi muut KPL:n ja EVL:n mukaiset omaisuuslajit on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

Kun olemme luoneet yleiskuvan virtuaalivaluuttoihin liittyvistä keskeisistä käsitteistä sekä virtuaalivaluuttojen kirjanpitokäsittelystä, on johdonmukaista siirtyä käsittelemään tutkimuksen pääasiallista tutkimuskysymystä eli sitä, *miten virtuaalivaluutan louhintatuloa verotetaan yrityksen elinkeinotoiminnassa*.

Tutkimuksessa käsitellään ainoastaan tuloverotusta elinkeinoverolain näkökulmasta yleisellä tasolla ja tutkimuksen ulkopuolelle on rajattu muun muassa TVL 23 §:n mukaiset osittain verovapaat yhteisöt. Tutkimuksen ulkopuolelle jää henkilökohtaisen tulon verotus sekä muut TVL:n säännökset. Tutkimuksessa ei tehdä eroa eri yhtiömuotojen välillä,

vaan käsittely on yleisluontoista käsittelyä EVL:n näkökulmasta. Louhintatulon veronalaisuutta lähestytään siitä näkökulmasta, että yhtiö louhii virtuaalivaluutaa tarkoitukseen myydä se myöhemmin eteenpäin.

Pääasiallista tutkimuskysymystä lähestytään vero-oikeuden keskeisten kysymysten kautta. Käsiteltäviä kysymyksiä ovat erityisesti vero-oikeuden keskeiset ongelmat, kuten tulojen realisoituminen sekä oikeus tappioiden vähentämiseen. Verotuksen osalta tulolaan käsittelemään verotuksen kannalta olennaisia laajuus-, jaksotus- ja arvostusongelmia sekä saamaan ratkaisu näihin kysymyksiin elinkeinoverolain näkökulmasta.

Tässä tutkimuksessa käsiteltävät tutkimuskysymykset tulee selvyiden vuoksi tiivistää seuraavaan luetteloon:

- 1) Mitä tarkoittaa virtuaalivaluutan louhinta?
- 2) Miten virtuaalivaluutan louhintatuloa käsitellään kirjanpidossa?
- 3) Miten virtuaalivaluutan louhintatuloa verotetaan EVL:n mukaan?

Tutkimuksen aihe on rajattu koskemaan yleisellä tasolla virtuaalivaluuttojen louhinnalla saadun tulon verotusmenettelyä elinkeinoverolain näkökulmasta. Tutkimuksen aihetta käsitellään yleisesti virtuaalivaluuttojen näkökulmasta, mutta selvyiden vuoksi tutkimuksessa käytetään esimerkkinä Bitcoin-virtuaalivaluutaa. Tässä tutkimuksessa käsiteltävät säännökset soveltuvat siis käytännössä mihin tahansa virtuaalivaluuttaan, mutta käsittely painottuu Bitcoinin toimintaan.

Huomioitavaa aiheen rajauksessa on myös se, että tutkimus käsittelee ainoastaan louhinnalla saadun tulon verotusta ja tutkimuksen ulkopuolelle jää verotukselliset tekijät muun muassa virtuaalivaluutalla suoritettujen liiketoimien sekä virtuaalivaluutan osto- ja myyntitoiminnan verotukselliset menettelyt, kuten virtuaalivaluuttoihin liittyvät arvonlisäverokysymykset. Tutkimuksessa ei käsitellä virtuaalivaluuttojen louhintaa muiden verolakien, kuin elinkeinoverolain näkökulmasta.

Tutkimus on lisäksi rajattu koskemaan ainoastaan virtuaalivaluutan verotusta Suomen kansallisen lainsäädännön mukaan. Esille nostetaan tästä huolimatta kuitenkin olennaisimpia EU-oikeudellisia säännöksiä, joilla on vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön, mutta verotuksellisesti näkökulmana on ainoastaan kansallinen lainsäädäntö eli tarkemmin sanottuna elinkeinoverolain säännökset. Kansainvälisiä rajat ylittäviä tilanteita koskevia säännöksiä ei tulla käsittelemään tämän tutkimuksen aikana.

1.3 Tutkimusmetodi ja lähdeaineisto

Tämän tutkimuksen metodina käytetään oikeusdogmaattista eli lainopillista tutkimusmenetelmää. Oikeusdogmaattisen menetelmän tarkoituksena on systematisoida sekä tulkita oikeudellisia säännöksiä⁹. Tässä tutkimuksessa lainopillisen tutkimuksen avulla pyritään vastaamaan edellä 1.2 luvussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin selvittämällä voimassa olevan oikeuden sisältöä ja tarkoitusta. Tutkimuksessa korostuu erityisesti oikeusdogmaattisen tutkimuksen systematisointitarkoitusta, sillä tavoitteena on tulkita ja systematisoida erityisesti elinkeinoverolain ja kirjanpitolain virtuaalivaluuttojen louhintaa koskevia säännöksiä ja niiden suhdetta toisiinsa.

Oikeusdogmaattisen tutkimusmenetelmän tavoitteet voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen. Ensimmäisenä tavoitteena on selvittää kulloinkin voimassa olevaa oikeutta, kun taas toisena osa-alueena on selvittää voimassa olevan oikeuden sisältöä¹⁰. Tässä tutkimuksessa tullaan etenemään samalla kaavalla – ensin selvitetään voimassa olevat oikeussäännöt ja vasta sen jälkeen perehdytään tarkemmin kunkin oikeussäännön sisältöön ja tarkoitukseen.

Koska tutkimuksen tavoitteena on systematisoida ja tulkita voimassa olevan oikeuden sisältöä, on tutkimuksen keskeisimpänä lähdeaineistona Suomen kansallinen lainsäädäntö. Suomen ja muissa Pohjoismaissa oikeuslähteet jakautuvat perinteisen oikeuslähdeopin mukaisesti vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin sekä sallittuihin

---

⁹ Aarnio 1978: s. 78

¹⁰ Aarnio 1978: s. 47

oikeuslähteisiin. Verotusta koskeva lainsäädäntö voidaankin jakaa edellä mainitun oikeuslähdejaon mukaisesti päälähteisiin, Verohallinnon normeihin sekä käytännön soveltamiseen ja siihen liittyviin periaatteisiin¹¹. Tämä rakenne toimii pohjana myös tässä tutkimuksessa. Tarkastelu aloitetaan aina lain säännösten tasolta, jonka jälkeen tulkinta etenee Verohallinnon syventäviin vero-ohjeisiin ja lopulta käytännön soveltamiseen.

Tämän tutkimuksen osalta keskeisintä lainsäädäntöä ovat elinkeinoverolaki, kirjanpitolaki sekä näiden lakien esityöt. Lakien esitöistä voidaan erityisesti nostaa esille elinkeinoverolain uusimpia muutoksia koskeva HE 257/2018. Lisäksi olennaista aineistoa tässä tutkimuksessa ovat Verohallinnon syventävät vero-ohjeet, kirjanpitolautakunnan lausunnot, mahdollinen oikeuskäytäntö sekä muu aiheeseen liittyvä oikeuskirjallisuus. Esille nostetaan myös Edilex-julkaisuja sekä Verotus-lehden artikkeleita.

Tässä alaluvussa esitettyjen periaatteiden avulla pyritään esittämään vastaukset luvussa 1.2 esitettyihin tutkimuskysymyksiin oikeusdogmaattisen tutkimuksen avulla. Seuraavaksi siirrytään käsittelemään tämän tutkimuksen osalta keskeisimpiä oikeusperiaatteita ja niiden merkitystä tämän tutkimuksen aiheen näkökulmasta.

1.4 Keskeiset oikeusperiaatteet

Tässä alaluvussa käsitellään tämän tutkimuksen kannalta keskeisimpiä oikeusperiaatteita, joita ovat muun muassa elinkeinovapaus sekä muut oikeudenmukaisen verotuksen mahdollistavat periaatteet. Tässä luvussa käsiteltävät oikeusperiaatteet luovat perustan yrityksen elinkeinotoiminnalle sekä elinkeinotoiminnalla saatavan tulon verotukselle.

Yksi tärkeimmistä elinkeinotoimintaa mahdollistavista oikeusperiaatteista voidaan katsoa olevan elinkeinovapaus. Elinkeinovapauden perusta käy ilmi Suomen perustuslaista, jonka mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinolla (PL 18§). Tämän oikeusperiaatteen voidaan sanoa luovan pohjan kaikelle

---

¹¹ Wikström, Ossa & Urpilainen 2015: s. 43

elinkeino toiminnalle, kuten esimerkiksi elinkeinon hankkimiselle harjoittamalla virtuaalivaluutan louhintaa. Elinkeinovapauden periaatteen voidaan siis katsoa luovan perustan myös virtuaalivaluutoilla harjoitettavaan toimintaan, kuten myös millä tahansa muulla tavalla hankittavaan elantoon.

Elinkeino toiminnan verotuksen pohjana voidaan puolestaan tulkita olevan ”hyvän verojärjestelmän” ominaisuuksia. Hyvän verojärjestelmän voidaan kuitenkin katsoa olevan ainoastaan ideaalimalli, jonka saavuttaminen voi olla haastavaa tai jopa osittain mahdotonta. Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia ovat kuitenkin verotuksen tehokkuus, neutraalisuus, yksinkertaisuus, oikeudenmukaisuus, ennustettavuus sekä järjestelmän hallinnollinen toimivuus¹². Nämä edellä mainitut hyvän verojärjestelmän ominaisuudet luovat pohjan verolainsäädännölle ja kyseisten ominaisuuksien tulisi täytyä myös elinkeinotulon verotukseen liittyvissä säännöksissä.

Yksi tärkeimmistä verotusta ohjaavista oikeusperiaatteista on verotuksen lakisidonnaisuus. Oikeuskirjallisuudessa käsiteltävän lakisidonnaisuuden periaatteen perusta löytyy myöskin perustuslaista. Perustuslain 2 §:n mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia (PL 2.3 §). Koska verotusmenettely on myös julkista toimintaa, tulee verotuksen edellä mainitun säännöksen pohjalta perustua lainsäädäntöön. Laillisuusperiaate tulee esille sekä lakien säätämisessä, soveltamisessa, että tulkinnessa ja tästä verotuksen erityispiirteestä voidaan käyttää termiä legalismi¹³. Tämän periaatteen seurauksena myös virtuaalivaluutan verotuksesta on säädettävä laissa. Virtuaalivaluuttojen verotuksesta ei kuitenkaan ole olemassa erityislakia, joka sääntelisi erityisesti virtuaalivaluuttojen verotusta, vaan verotukseen sovelletaan yleistä tuloverotusta koskevaa lainsäädäntöä.

Virtuaalivaluuttoihin liittyen vastakohtana lakisidonnaisuuden periaatteelle voidaan katsoa olevan sopimusvapaus. Suomessa sopimusvapaus on yleinen oikeus, jonka

---

¹² Malmgrén & Myrsky 2020: s.1

¹³ Wikström, Ossa & Urpilainen 2015: s. 34

perusteella henkilö tai yritys saa päättää muun muassa sitoutumisestaan sopimukseen, sen tekotavasta sekä sisällöstä¹⁴. Koska virtuaalivaluuttojen käytöstä ei säädetä erillisesti laissa eikä virtuaalivaluuttoa voida pitää yleisenä maksuvälineenä, kuuluu virtuaalivaluutan käyttäminen lähtökohtaisesti sopimusvapauden piiriin¹⁵. Tähän seikkaan perehdytään tarkemmin tämän tutkimuksen luvussa 2.1, jossa perehdytään virtuaalivaluutan lainsäädännölliseen perustaan. Sopimusvapaus voidaan johtaa varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetusta laista (OikTL 13.6.1929/228). Oikeustoimilain säännökset perustavat raamit sopimusvapauden periaatteen soveltamiselle käytännössä.

Tämän tutkimuksen osalta keskeinen periaate on edellä käsiteltyjen lisäksi niin kutsuttu realisointiperiaate. Realisointiperiaate on yksi tulovero-oikeudellisista periaatteista ja sen perusteella ainoastaan realisoitunut tulo on veronalaista¹⁶. Realisointiperiaate on olennainen tämän tutkimuksen kannalta ja kyseistä periaatetta käsitellään erityisesti tämän tutkimuksen neljännessä pääluvussa, jossa käsitellään verotuksen laajuus-, arvos- tus- sekä jaksotusongelmia ja näihin liittyviä kysymyksiä. Virtuaalivaluutan louhinnan osalta realisointiperiaatteen voidaan katsoa vaikuttavan erityisesti siihen, milloin virtuaalivaluutan louhinnalla saatu tulo realisoituu eli mikä on louhintatulon realisoitumishetki kyseisen periaatteen mukaisesti.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tämä tutkimus jakautuu käsiteltävien aihepiirien mukaan viiteen eri pääluokkaan, joiden pääasiallista sisältöä avataan tässä alaluvussa tarkemmin. Tämän luvun tavoitteena on luoda pohja tutkimuksen johdonmukaiselle etenemiselle sekä mahdollistaa tutkimuksen seuraaminen.

Tutkimuksen ensimmäisessä eli johdantoluvussa käsitellään tutkimuksen aiheen taustaa, määritellään tutkimuksen pääasialliset tutkimuskysymykset ja käydään läpi kysymyksiin

---

¹⁴ Hemmo, Mika & Hoppu, Kari 2006: Sopimuskumppaneiden valinta, Sopimusvapaus

¹⁵ Fasoulas Elina, Manninen Petri, Niiranen Ville 2019: s. 46

¹⁶ Anderssen & Penttilä 2014: s. 106

liittyvät olennaisimmat rajaukset. Luvussa kerrotaan lisäksi tutkimuksessa käytettävästä lähdeaineistosta sekä eritellään tämän tutkimuksen kannalta olennaisimmat oikeusperiaatteet ja niiden merkitys tämän tutkimuksen näkökulmasta.

Toisessa luvussa keskitytään puolestaan määrittelemään tämän tutkimuksen kannalta tärkeimpiä käsitteitä ja tätä kautta luomaan käsitteellinen perusta tutkimuksen aiheen kokonaisvaltaiselle ymmärtämiselle. Luvun aikana käydään läpi muun muassa virtuaalivaluutan määritelmä ja siihen liittyvä lainsäädäntö sekä virtuaalivaluuttaan olennaisesti liittyvän lohkoketjun määritelmä. Luvussa käydään läpi myös virtuaalivaluutan louhintaa yleisesti sekä erilaisia tapoja harjoittaa virtuaalivaluutan louhintaa. Louhintamuotoja käsitellään tässä luvussa erityisesti Bitcoinin näkökulmasta. Luvun tavoitteena on luoda lukijalle riittävät pohjatiedot tutkimuksen myöhempien osa-alueiden ymmärtämiseksi.

Tutkimuksen kolmannessa luvussa käsitellään yleisellä tasolla virtuaalivaluuttojen louhintaan liittyvää lainsäädännöllistä perustaa. Luku jakautuu pääasiassa kahteen osa-alueeseen – kirjanpitolakiin ja siihen liittyviin periaatteisiin sekä elinkeinoverolakiin liittyviin seikkoihin. Näiden seikkojen lisäksi kolmannen luvun tarkoituksena on käsitellä kirjanpitolain ja elinkeinoverolain välistä suhdetta ja selvittää kysymystä siitä, millainen vaikutus kirjanpidollisella tulokinnalla on elinkeinotoiminnan verotukseen. Kirjanpitoon liittyvien seikkojen osalta keskitytään kirjanpitolain säännöksiin sekä KILA:n antamaan lausuntoon virtuaalivaluuttojen kirjanpidollisesta käsittelystä. Elinkeinoverolain osalta puolestaan käsitellään elinkeinoverolain olennaisimpia säännöksiä sekä elinkeinoverolain erityiskysymyksiä tutkimuksen aiheen osalta.

Neljännessä pääluvussa päästään lopulta käsittelemään sitä, miten virtuaalivaluutan louhinnalla hankittua tuloa käsitellään verotuksellisesti yrityksen elinkeinotoiminnassa. Luvussa sidotaan yhteen aikaisemmissa luvuissa käsitellyt perusteet virtuaalivaluutasta ja sen kirjanpitoa kohdellusta ja sen vaikutuksesta verotukseen. Tässä luvussa tutkimuskysymystä lähestytään erityisesti verotukselle ominaisten laajuus-, arvostus- sekä jaksotusongelmien kautta ja pyritään esittämään vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin.

Viimeisen luvun tavoitteena on esittää tiivistelmä tutkimuksen aikana saavutetuista tuloksista sekä esittää tiivistettynä vastaukset tutkimuskysymyksiin. Johtopäätökset-luvussa nostetaan lisäksi esille tekijöitä tutkimuksen onnistumisesta sekä esitetään mahdollisia aiheita jatkotutkimukseen.

2 Virtuaalivaluutta ja siihen liittyvät keskeisimmät käsitteet

2.1 Virtuaalivaluutta

Virtuaalivaluuttoja koskevat säännökset löytyvät pääasiallisesti niin kutsutusta virtuaalivaluuttalaista. Laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019) on tullut voimaan 26.4.2019 ja kyseistä lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaisesti virtuaalivaluutan tarjoajien harjoittamaan liiketoimintaan (1 §). Kyseinen laki on melko tuoretta lainsäädäntöä ja se sisältää useita tämän tutkimuksen kannalta keskeisiä määritelmiä. Ensimmäisenä käsitteistä nostetaan esille tämän tutkimuksen näkökulmasta kaikkein olennaisin, eli virtuaalivaluutan käsite. Virtuaalivaluuttalain 2.1 §:ssä on määritelty virtuaalivaluutan käsite seuraavalla tavalla:

”Tässä laissa tarkoitetaan virtuaalivaluutalla digitaalisessa muodossa olevaa arvoa:

- a. jota keskuspankki tai muu viranomainen ei ole laskenut liikkeeseen ja joka ei ole laillinen maksuväline;*
- b. jota henkilö voi käyttää maksuvälineenä; ja*
- c. joka voidaan siirtää, tallentaa ja vaihtaa sähköisesti.”*

Virtuaalivaluutan käsitteellinen määritelmä voidaan edellä mainitun säännöksen perusteella tiivistää valuutaksi, jolla on rahallista arvoa, mutta jota ei tästä huolimatta voida pitää laillisenä tai virallisena maksuvälineenä. Se on kuitenkin maksuväline, joka voidaan siirtää, tallentaa sekä vaihtaa digitaalisessa muodossa. Olennaista virtuaalivaluutan säännöksessä on sen digitaalinen muoto. Koska virtuaalivaluuttalain mukainen määritelmä jättää auki muutamia mielenkiintoisia oikeuskysymyksiä, tullaan edellä mainittua virtuaalivaluuttalain säännöstä seuraavaksi avaamaan hieman laajemmin oikeuskirjallisuuden avulla.

Virtuaalivaluutan tarjoajia koskevan lain määritelmän ensimmäisessä kohdassa säädetään, että virtuaalivaluutan liikkeellelaskijan tulee olla jokin muu taho, kuin keskuspankki tai muu viranomainen. Tämä tarkoittaa sitä, että käytännössä virtuaalivaluutan tarjoajana voi olla kuka tahansa virtuaalivaluuttalain mukaan toimiva taho. Virtuaalivaluutta

voi perustua ns. hajautettuun järjestelmään, kuten esimerkiksi Bitcoin, joka perustuu lohkoketjuteknologiaan¹⁷. Virtuaalivaluutta määritellään kryptografiaan perustuvaksi verkkorahaksi, joka ei ole sidoksissa keskuspankkiin tai muihin viranomaisiin¹⁸. Olenaista virtuaalivaluuttojen oikeudellisen aseman ymmärtämisessä on se, ettei virtuaalivaluuttojen tarjoajan tarvitse olla keskuspankki tai muu viranomainen, vaan tarjoajana voi toimia kuka tahansa.

Käytännössä virtuaalivaluutan tarjoajana voi olla siis kuka tahansa henkilö tai taho, paitsi keskuspankki tai jokin muu viranomainen. Tällä hetkellä tunnetuimpia virtuaalivaluuttoja ovat muun muassa jo aikaisemminkin esillä ollut Bitcoin sekä tämän lisäksi Ethereum. Huomioitavaa tässä kohtaa on lisäksi mainita, että virtuaalivaluutan tarjoajilla on kuitenkin rekisterivelvollisuus Finanssivalvonnalle (Virtuaalivaluuttalaki 5§) ja virtuaalivaluutan tarjoajien on toiminnassaan noudatettava virtuaalivaluuttalain säännöksiä.

Pykälän toisessa kohdassa korostetaan, että virtuaalivaluuttoa on sopimuksen perusteella mahdollista käyttää maksuvälineenä¹⁹. Tässä kohtaa on kuitenkin erittäin tärkeää korostaa, että virtuaalivaluutta ei ole kuitenkaan laillinen maksuväline. Laillisen maksuvälineen määritelmää ei ole suoraan kuitenkaan säädetty kansallisessa lainsäädännössä rahalain kumoamisen jälkeen. Tällä hetkellä Suomessa laillisiksi maksuvälineiksi on kuitenkin vakiintunut eurosetelit sekä eurokolikot. Ainoastaan euroseteleillä ja -kolikoilla on vakiintuneen maksuvälineen asema kaikissa EU-jäsenvaltioissa, kuten myös Suomessa²⁰.

Nykyään kuitenkin käytännössä harva käyttää maksuvälineenä käteistä rahaa, vaan tähän kuuluu myös pankkikortilla maksettavat euromääräiset maksut. Virtuaalivaluutta ei siis ole virallinen maksuväline edellä kuvatun mukaan, mutta sen käytöstä maksuvälineenä voidaan sopia osapuolten kesken. Virtuaalivaluutan käyttö perustuukin siis

---

¹⁷ Kuutti 2017: s. 32

¹⁸ Haasio 2017: s. 16

¹⁹ HE 167/2018: s. 84

²⁰ EY 974/98: IV osa, 12 artikla

sopimusvapauden periaatteeseen, joka esiteltiin aikaisemmin tässä tutkimuksessa luvussa 1.4.

Sopimusvapaudesta ei ole erikseen säädetty perustuslaissa, vaan sen voidaan katsoa olevan yleinen sopimusoikeudellinen periaate, jonka piiriin myös virtuaalivaluuttojen käytön voidaan katsoa kuuluvan. Sopimusoikeudellisen sopimusvapauden periaatteen katsotaan olevan aikaisemmin luvussa 1.4 käsitellyn lakisidonnaisuuden periaatteen vastakohta. Virtuaalivaluutta ei siis ole laissa säädetty maksuväline, mutta sitä voidaan osapuolten niin sopiessa kuitenkin käyttää maksuvälineenä.

Tietyissä tilanteissa maksuvälineen määritelmän voidaan kuitenkin katsoa sisältävän myös virtuaalivaluutat siltä osin, kuin virtuaalivaluuttoa käytetään maksuvälineenä osapuolten sopimuksesta ²¹. Edelleen on kuitenkin muistettava, että vaikka virtuaalivaluutta voi tietyissä tilanteissa toimia maksuvälineenä, ei sillä ole kuitenkaan virallisen maksuvälineen asemaa lainsäädännön perusteella. Tämä on olennaisen seikka ymmärtää keskusteltaessa virtuaalivaluutan oikeudellisesta asemasta.

Virtuaalivaluutan määritelmän viimeinen kohta koskee valuutan siirrettävyyttä, tallennettavuutta sekä vaihtamista sähköisessä muodossa. Käytännössä virtuaalivaluutta yleisemmin on yksilöity koodi, joka on mahdollista sähköisesti siirtää, vaihtaa ja tallentaa ²². Laissa on edellä mainittujen seikkojen lisäksi säädetty, ettei virtuaalivaluuttoa saa sekoittaa sähköiseen rahaan. Tähän liittyen löytyy säädös laissa virtuaalivaluuttojen tarjoajista 2 §:n 2. momentissa, että:

”Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna virtuaalivaluuttana ei pidetä maksulaitoslain (297/2010) 5 §:n 6 a kohdassa tarkoitettua sähköistä rahaa.”

Koska virtuaalivaluuttana ei voida pitää maksulaitoslaissa säädettyä sähköistä rahaa, tulee myös sähköisen rahan käsite avata lyhyesti virtuaalivaluutan käsitteen sisäistämiseksi.

---

²¹ Oikeusministeriö 2021: Maksuvälinepetosdirektiivin täytäntöönpano s. 68

²² Kuutti 2017: s. 33

Maksulaitoslain (297/2010) mukaan sähköisellä rahalla tarkoitetaan raha-arvoa, joka on tallennettu sähköisesti sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalle suoritettua rahamäärää vastaan maksutapahtumien tekemistä varten ja jonka yksi tai useampi henkilö on sitoutunut hyväksymään maksuksi (Maksulaitoslaki 5 §).

Edellä kuvattu sähköinen raha on siis pidettävä erossa tässä luvussa käsiteltävästä virtuaalivaluutan määritelmästä. Myös EU:n viidennessä rahanpesudirektiivissä korostetaan virtuaalivaluutan suhdetta edellä käsiteltyyn sähköiseen rahaan. Direktiivin mukaan virtuaalivaluutusta ei tule sekoittaa mm. sähköiseen rahaan eikä myöskään rahalliseen arvoon, joka on talletettu jonkin palvelun sisäisiin valuuttoihin, joita on mahdollista käyttää ainoastaan kyseisessä ympäristössä²³. Esimerkkinä tällaisista direktiivin mukaisista sähköisistä rahoista toimivat esimerkiksi erilaisissa nettipeleissä käytettävät rahat.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi virtuaalivaluutan määritelmä löytyy myös lisäksi edellä mainitusta EU:n viidennessä rahanpesudirektiivistä. Tämä rahanpesudirektiivin säännös on kuitenkin sisällöltään sama, kuin virtuaalivaluuttalain mukainen määritelmä. Rahanpesudirektiivissä kuitenkin korostetaan kansallista lainsäädäntöä enemmän seikkaa, jonka mukaan virtuaalivaluutalla ei ole samaa oikeudellista asemaa kuin rahalla tai valuutalla²⁴.

Huomioitavaa tässä kohtaa on myös, että vaikka virtuaalivaluutusta ei ole määritelmällisesti laillinen maksuväline, voidaan sitä käyttää maksuvälineenä aina osapuolten niin sopiessa. Edellä käsiteltyä rahanpesudirektiivin mukaista määritelmää on sivuttu muun muassa myös lakien esitöissä, joissa korostetaan erityisesti virtuaalivaluutan oikeudellista asemaa sekä sen käyttömahdollisuuksia sekä luonnollisten henkilöiden että oikeushenkilöiden vaihdantavälineenä²⁵.

---

²³ Direktiivi 2018/843: johdanto kohta 10

²⁴ Direktiivi 2018/843: artikla 1 kohta 18

²⁵ HE 214/218 s. 39

Direktiivin mukaan virtuaalivaluutan käsitteestä tulee myös pitää erossa tietyt paikalliset valuutat eli rinnakkaisvaluutat, joita käytetään rajoitetuissa verkostoissa. Rajoitetuilla verkostoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä direktiivin mukaan esimerkiksi tiettyä kaupunkia, aluetta tai muuta pientä käyttäjäjoukkoa.²⁶ Direktiivin mukaisilla rinnakkaisvaluutoilla voidaan tarkoittaa tässä yhteydessä esimerkiksi sähköisessä tietokonepelissä käytettävää valuutaa, jolla voidaan suorittaa maksuja kyseisen pelin sisällä, mutta ei esimerkiksi reaali maailmassa.

Verohallinto on syventävissä vero-ohjeissaan täydentänyt virtuaalivaluutan määritelmää lainsäädännön lisäksi siten, että se pitää virtuaalivaluuttana kaikkia sellaisia virtuaalivaluuttoja, joilla ei ole virallisen valuutan asemaa riippumatta siitä, onko tällaisen virtuaalivaluutan arvo sidottu johonkin viralliseen valuuttaan²⁷. Tämä näkökulma korostaa erityisesti sitä, ettei virtuaalivaluutalla katsota olevan virallisen maksuvälineen asemaa riippumatta siitä, onko sen arvo sidottu esimerkiksi jonkin muun valuutan arvonkehitykseen.

Vaikka virtuaalivaluutaa säilytetään perinteisesti ainoastaan sähköisessä muodossa, on joitakin virtuaalivaluuttoja myös mahdollista tallentaa esimerkiksi fyysisen kolikon tai muun elementin muotoon²⁸. Tämä on kuitenkin harvinaisempaa, sillä jo termi virtuaalivaluutta viittaa kyseisen valuutan olevan sähköisessä muodossa. Yleisesti ottaen virtuaalivaluuttoja kuitenkin säilytetään sähköisessä lompakossa, kuten aikaisemmin käsiteltiin. Lainsäädännön ei kuitenkaan voida katsoa estävän sitä, että virtuaalivaluutta olisi tallennettuna johonkin fyysiseen elementtiin, kuten kolikkoon.

Virtuaalivaluutan oikeudellista asemaa voi auttaa ymmärtämään tieto siitä, että kaikki virtuaalivaluutat, kuten Bitcoin, luokitellaan taloudellisiksi palveluiksi, eikä niillä ole samaa oikeudellista asemaa kuten virallisella valuutalla, minkä seurauksena virtuaalivaluutoista ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa²⁹. Oikeuskirjallisuuden mukaan

---

²⁶ Direktiivi 2018/843 johdanto kohta 11

²⁷ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 1.1

²⁸ Fasoulas, Manninen & Niiranen 2019: s. 46

²⁹ Wisniewski 2008: s. 5

virtuaalivaluutaa ei ole siis nimestään huolimatta pidettävä valuuttana, vaan taloudellisenä palveluna. Vaikka tässä tutkimuksessa ei käsitellä virtuaalivaluuttoja koskevia arvonlisäverokysymyksiä, on virtuaalivaluuttojen asema arvonlisäveron näkökulmasta hyvä keino ilmaista tarkemmin virtuaalivaluuttojen oikeudellista asemaa.

Virtuaalivaluutan sijasta käsitteenä on useissa eri lähteissä käytetty kryptovaluutan käsitettä, joka on englanninkielisessä kirjallisuudessa ja tutkimuksissa melko vakiintunut termi (*cryptocurrency*). Tämä erottelu johtuu erityisesti siitä, että virtuaalivaluutan käsite ei vielä itsessään välttämättä tarkoita juuri Bitcoinin kaltaisia valuuttoja, vaan viittaa rahan sähköiseen muotoon yleisesti.³⁰

Suomenkielisissä tutkimuksissa ja oikeuskirjallisuudessa kuitenkin käytetään yhä enimmäkseen virtuaalivaluutan käsitettä, mikä johtuu varmasti käsitteen lainsäädännöllisestä perustasta, jota tässä luvussa aikaisemmin käsiteltiin. Myös Verohallinnon antaman virtuaalivaluuttojen verotusta koskevan ohjeen mukaisesti virtuaalivaluutoiksi samaistetaan kaikki virtuaali-, krypto- ja vertaisvaluutat sekä niin sanotut bittirahat³¹. Edellä mainittua Verohallinnon mukaista määritelmää käytetään pohjana myös tässä tutkimuksessa ja tässä luvussa tarkoitettua virtuaalivaluutaa käsitellään koko tämän tutkimuksen ajan termillä virtuaalivaluutta.

2.2 Lohkoketju

Lohkoketjuteknologia on teknologia, jota muun muassa Bitcoin käyttää toiminnassaan³². Lohkoketju voidaan määritellä niin sanotuksi tapahtumaketjuksi, joka koostuu useista erillisistä lohkoista eli transaktioista. Ensimmäisen lohkoketjun on kehittänyt Satoshi Nakamoto, jolloin lohkoketjun termistä käytettiin termiä ”Chain of Blocks”. Myöhemmin lohkoketjun englanninkieliseksi termiksi vakiintui kuitenkin ”Blockchain”.³³

---

³⁰ Kuutti 2017: s. 10

³¹ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: Johdanto

³² Naheem 2018: s. 569

³³ Johansson ym. 2019: s. 27

Suomenkielinen vakiintunut käsite kyseiselle termille on yksinkertaisesti lohkoketju, jota myös tässä tutkimuksessa käytetään.

Tässä kappaleessa keskitytään tulkitsemaan lohkoketjun merkitystä erityisesti Bitcoinin kannalta. Käytännössä lohkoketju toimii esimerkiksi Bitcoinin osalta siten, että Bitcoin-käyttäjien välisistä transaktioista koostuu tilikirja, joista taas muodostuu iso yhteinen lohkoketju. Lohkoketjujärjestelmä koostaa yhteen käyttäjien väliset transaktiot ja muodostaa näistä transaktioista ketjun. Lohkoketju voidaan tämän perusteella siis määritellä tavaksi tallentaa erilaisia transaktioita vertaisverkkoon. Olennaista on, että näitä tietoja ei voida enää muuttaa sen jälkeen, kun transaktiot ovat tallentuneet järjestelmään.³⁴

Lohkoketjun voidaan kuvailla olevan ns. kronologinen leima, jonka avulla sekä tapahtumien arvo että järjestys kirjataan ylös³⁵. Lohkoketjuteknologiasta on kuitenkin kehittynyt useita erilaisia versioita ja muunnelmia, joita kaikkia on mahdollista käyttää eri käyttötarkoitusta varten. Esimerkiksi lohkoketjuteknologiaa on käytetty muun muassa älykkäiden sopimusten mahdollistamiseen sekä osakekauppojen tai esimerkiksi kanta-asiakaspisteiden rekisteröimiseen³⁶. Vastaavasti lohkoketjuteknologia on myös joidenkin virtuaalivaluuttojen, kuten Bitcoinin, toiminnan perustana. Bitcoinin toiminnassa lohkoketjuteknologia nostaa valuutan turvallisuutta³⁷. Tämän vuoksi lohkoketjuteknologian voidaan katsoa olevan yksi tärkeimmistä Bitcoinin toiminnan mahdollistajista.

Lohkoketjuteknologiaa onkin usein kuvattu abstraktiksi kokonaisuudeksi, jolla ei ole montaa konkreettista liittymäkohtaa. Lohkoketjuteknologian hahmottamista voidaan kuitenkin helpottaa määrittelemällä lohkoketjuteknologian termi kokoelmaksi useita erilaisia teknologioita, joiden yhteenliittymä muodostaa kokonaisuuden.³⁸ Lohkoketju muodostuu siis useista erilaisista osista, jotka yhteen liitettynä muodostavat kokonaisuuden, jota voidaan kutsua lohkoketjuksi.

---

³⁴ Johansson ym. 2019: s. 28

³⁵ Naheem 2018: s. 569

³⁶ Johansson ym. 2019: s. 30

³⁷ Naheem 2018: s. 569

³⁸ Johansson ym. 2019: s. 32

2.3 Bitcoin

Tässä tutkimuksessa tutkitaan virtuaalivaluutan louhintaa erityisesti Bitcoinin näkökulmasta, jonka vuoksi on tärkeää myös selvittää Bitcoinin taustaa ja toimintatapaa hieman tarkemmin. Tässä luvussa käsitellään Bitcoinin toimintaa siltä osin, kuin se on taroituksenmukaista tutkimuksen kannalta.

Bitcoin on tällä hetkellä suurin virtuaalivaluutta maailmassa ³⁹. Nakamoton vuonna 2008 julkaistussa artikkelissa Bitcoin määritellään vertaisverkossa (*peer-to-peer network*) toimivaksi virtuaaliseksi rahaksi, joka mahdollistaa vertaisverkossa tehtävien siirtojen tekemisen ilman, että raha kulkee jonkin instituution, kuten pankin, kautta ⁴⁰. Kuten huomataan, tämä Bitcoinin määritelmä vastaa pääasiallisesti edellä käsiteltyä virtuaalivaluutan käsitteellistä määritelmää. Tämä johtuu siitä, että Bitcoin on ainoastaan yksi lukuisista virtuaalivaluutoista.

Bitcoinin määritelmään ja merkitykseen on otettu kantaa myös lainvalmisteluaineistoissa. Hallituksen esityksessä Bitcoinin asemaa on korostettu määrittelemällä Bitcoin hajautetuksi ja salatuksi kryptovaluutaksi, jota on mahdollista vaihtaa lailliseen maksuvälineeseen. Lisäksi hallituksen esityksessä korostettiin, ettei Bitcoinin arvo ole vakio, vaan määräytyy Bitcoinin kysynnän ja tarjonnan perusteella. ⁴¹

Bitcoin voidaan siis määritellä virtuaalivaluutaksi, joka perustuu edellä käsiteltyyn lohkoketjuteknologiaan. Tämä tarkoittaa toisin sanoen sitä, että Bitcoin on valuutta, joka perustuu hajautettuun kirjanpitolohkoketjuteknologiaan ⁴². Bitcoinia voidaan käyttää maksuvälineenä sopimuksesta samalla tavoin kuin virallista valuuttaa, mutta erona viralliseen valuuttaan on se, että valuutta on virtuaalisessa muodossa niin kutsutussa virtuaalisessa

---

³⁹ Naheem 2018: s. 564

⁴⁰ Nakamoto 2008: s.1

⁴¹ HE 167/2018: s. 45

⁴² Hautamäki, Atallah & Koskikare 2019: s. 1

lompakossa. Bitcoinin käyttämiseen vaaditaan asiakasohjelma, joka voi olla niin kutsuttu ”verkkolompakko” tai jokin toinen valuutan käytön mahdollistama ohjelmisto ⁴³.

Bitcoin on rahayksikkö, kuten mikä tahansa muukin valuutta, jota voidaan sekä säilöä omassa ”lompakossa” tai siirtää maksuna toiselle taholle. Bitcoinin käyttäjät tavallaan kommunikoivat toistensa kanssa Bitcoin yhteisössä. ⁴⁴ Aivan kuten verkkopankissa on mahdollista säilyttää ja siirtää rahaa muille, on Bitcoin-yhteisössä mahdollista siirtää bitcoineja toiselle tai säilyttää Bitcoin-rahaa omalla tilillään. Bitcoinin voidaan käytännön tasolla siis ajatella toimivan täysin samalla tavalla kuin tavallisessa verkkopankissa käytettävän rahan. Erona on kuitenkin erityisesti se, millä tavoin Bitcoin syntyy ja millainen oikeusperusta Bitcoinilla on verrattuna virallisiksi maksuvälineiksi luokiteltavien valuuttojen asemaan.

Koska Bitcoin toimii vertaisverkossa, mahdollistaa se Bitcoin-rahan käytön digitaalisten allekirjoitusten avulla. Kun henkilö siirtää vertaisverkossa Bitcoin-rahaa toiselle taholle, jää tästä ikuinen merkintä vertaisverkkoon. Merkintää ei voi jälkikäteen muuttaa tai poistaa, joten ominaisuus korjaa useissa muissa virtuaalivaluutassa olevat ongelmat virtuaalivaluutan väärinkäytön kannalta. Tämän vertaisverkossa toimivan teknologian ansiosta Bitcoinin maksusysteemi perustuu kryptograafiseen jälkeen, eikä luottamukseen, toisin kuin tätä aikaisemmat virtuaalivaluutat. Merkinnyt Bitcoinin käytöstä jäävät vertaisverkkoon kronologisessa järjestyksessä, mikä helpottaa transaktioiden jäljittämistä. ⁴⁵ Huomioitavaa on mainita, ettei merkintänä ole kuitenkaan jokaisen omistajan henkilökohtaiset tiedot kuten esimerkiksi nimi tai sosiaalitunnus, vaan jokaisen henkilön oma koodi, jonka algoritmi on luonut. Tämän vuoksi jokaisella ei siis ole mahdollista nähdä omistajan henkilöllisyyttä suoraan, vaan omistajan vertaisverkossa oleva koodi tai numerosarja.

Bitcoinin voidaan edellä käsiteltyjen seikkojen perusteella katsoa olevan melko luotettava virtuaalivaluutta, sillä kryptograafinen jälki poistaa ominaisuutena useita sellaisia

---

⁴³ Kuutti 2017: s. 57

⁴⁴ Antonopoulos 2017: s.1

⁴⁵ Nakamoto 2008: s.1

luotettavuutta vähentäviä tekijöitä, joita aikaisemmissa virtuaalivaluutoissa on ollut. Jäljen ansiosta virtuaalivaluutan aikaisemmat omistajat on helppo jäljittää.

Seuraavaksi perehdymme tarkemmin siihen, miten uutta virtuaalivaluutaa syntyy ja tarkemmin myös siihen, millaisilla eri tavoilla virtuaalivaluutan louhintaa on mahdollista harjoittaa.

2.4 Virtuaalivaluutan louhinta

2.4.1 Määritelmä ja tarkoitus

Virtuaalivaluutan louhintaa ei ole käsitteellisesti määritelty kansallisessa lainsäädännössä. Myöskään kansallisesta oikeuskirjallisuudesta ei juurikaan löydy määritelmiä virtuaalivaluuttojen louhimisesta. Verohallinto on kuitenkin syventävissä vero-ohjeissaan ottanut kantaa virtuaalivaluutan louhinnan käsitteelliseen määritelmään sekä eri muotoihin, joilla virtuaalivaluutaa on mahdollista louhia.

Verohallinnon syventävien vero-ohjeiden mukaisesti virtuaalivaluutan louhinta voidaan määritellä toiminnaksi, jonka avulla jonkin tietyn virtuaalivaluuttaverkoston jäsenet voivat hankkia uusia virtuaalivaluuttayksiköitä luovuttamalla tietokoneensa laskentatehoa virtuaaliverkoston käytettäväksi. Virtuaalivaluutan louhinnan tarkoituksena on siis hankkia uusia virtuaalivaluuttayksiköitä. Louhinta tapahtuu monimutkaiseen algoritmiin perustuvan tietokoneohjelman sääntelyn seurauksena.⁴⁶

Tämän perusteella virtuaalivaluutan louhinta on tapa, jolla virtuaalivaluutaa saadaan hankittua lisää käytettäväksi. Virtuaalivaluutaa ei siis synny samalla tavoin kuin laillisena maksuvälineenä toimiva raha, vaan saadakseensa lisää virtuaalivaluutaa kuten Bitcoinia, tulee sitä louhia.

---

⁴⁶ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.1

Kuten aikaisemmin mainittiin, virtuaalivaluutan louhinta tapahtuu algoritmin perusteella eli virtuaalivaluutan louhinta on täysin teknologian mahdollistama tapahtuma. Virtuaalivaluutan louhinta saattaa ensikuulemalta vaikuttaa erittäin monimutkaiselta toiminnalta ja sitä se osittain onkin.

Oikeuskirjallisuudessa virtuaalivaluutan louhintaa on kuitenkin verrattu esimerkiksi kullin louhintaan, jossa kullin tavoitin virtuaalivaluutusta tulee kaivaa esille, jotta niitä on mahdollista hyödyntää⁴⁷. Edellä mainittu nostaa esille virtuaalivaluutan ja esimerkiksi kullin louhinnan yksi tärkeimmistä eroista – virtuaalivaluutan louhinta tapahtuu algoritmin toiminnan avulla, mutta kullin louhinta ihmisten, tai oikeastaan työkoneiden, toiminnan tuloksena.

Vertaamalla virtuaalivaluutan louhintaa esimerkiksi kullin louhintaan, saadaan myös virtuaalivaluutan louhinta kuulostamaan huomattavasti yksinkertaisemmalta. Huomioitavaa kuitenkin on, että virtuaalivaluutan louhinta tapahtuu täysin erilaisilla menetelmillä verrattuna kullin louhintaan.

Yhteistä kullin ja virtuaalivaluutan louhinnalla on muun muassa niiden kallis hinta sekä toiminnan riskisyys. Tärkeimpänä eroja kullin ja virtuaalivaluuttojen louhinnalla on se, että kullin louhija vastaanottaa louhintatuloa ainoastaan silloin, kun louhija löytää kullin kaivoksesta. Virtuaalivaluutan louhija vastaanottaa louhinnasta virtuaalivaluutusta puolestaan silloin, kun louhija löytää ensimmäisenä virtuaalivaluuttalohkon.⁴⁸

Seuraavassa alaluvussa käsitellään tarkemmin näitä virtuaalivaluutan louhinnan muotoja erityisesti Bitcoinin näkökulmasta.

---

⁴⁷ Johansson ym. 2019: s. 69

⁴⁸ Härdle, Harvey & Reule 2020: s. 186

2.4.2 Louhinnan muodot

Virtuaalivaluutan louhinnan muodot on oikeuskirjallisuudessa jaettu pääsääntöisesti kahteen eri kategoriaan louhintamuotojen perusteella. Tätä kahtiajakoa on noudatettu myös Verohallinnon syventävissä vero-ohjeista, joten tässä tutkimuksessa tullaan myös käsittelemään näitä kahta louhinnan muotoa. Louhintamuotoja kehitetään jatkuvasti lisää virtuaalivaluuttojen kehittyessä, mutta tässä tutkimuksessa tarkastellaan kahta vakiintunutta louhintamuotoa Verohallinnon vero-ohjeiden jaottelun mukaisesti.

Tutkimuksessa käytettävät louhinnan muodot ovat *Proof of Work* -protokolla sekä *Proof of Stake* -protokolla, joiden pääperiaatteet tullaan käymään tässä alaluvussa läpi. Huomioitavaa on tässä kohtaa mainita kuitenkin, että louhintatavalla ei tarkoiteta itse louhijan käyttämää tekniikkaa, vaan virtuaalivaluutan itsensä käyttämää protokollaa, jonka perusteella uutta virtuaalivaluutusta syntyy algoritmin suorittamana. Louhija ei siis lähtökohtaisesti itse voi valita käyttämäänsä louhintatekniikkaa, vaan kyseinen algoritmi, johon virtuaalivaluutan louhinta perustuu, määrää itse protokollan, jonka avulla kyseistä virtuaalivaluutusta on mahdollista louhia.

Proof of Work sekä *Proof of Stake* -protokollan lisäksi on kehitetty myös uusia tapoja louhia virtuaalivaluutusta. Yksi näistä uusista tavoista on *Proof of Activity*, joka yhdistää Bitcoinin louhintaan käytettävän *Proof of Work* -protokollan ja lisää tähän *Proof of Stake* -protokollan ominaisuuksia⁴⁹. Uusien louhintamenetelmien kehittäminen kertoo osaltaan siitä, että louhintamuodot eivät ole vielä vakiintuneet ja louhintamenetelmien kehitys on jatkuvaa. Seuraavaksi käsitellään kuitenkin näitä kahta tunnetuinta louhintamenetelmää, jotka ovat edellä käsitellyn mukaisesti *Proof of Work* -menetelmä sekä *Proof of Stake* -menetelmä.

---

⁴⁹ Bentov, Lee, Mizrahi & Rosenfeld 2014: s. 34

Proof of work -protokolla

Virtuaalivaluuttaa on mahdollista hankkia lisää Proof of Work -protokollalla, jossa virtuaalivaluutan louhija luovuttaa virtuaalivaluuttaverkoston käytettäväksi oman tietokoneensa laskentatehoa. Tämän seurauksena virtuaalivaluuttaverkoston jäsenet saavat vastineeksi laskentatehon käytettävyydestä algoritmin luomia uusia virtuaalivaluuttayksiköitä rahaliikenteen ylläpidosta. Uusia virtuaalivaluuttayksiköitä jaetaan algoritmin toimesta käytännössä sattumanvaraisesti. Louhintaan osallistuvat voivat tämän lisäksi saada osuuden yksittäiseen transaktioon liittyvästä siirtokulusta (miner fee).⁵⁰

Tässä tutkimuksessa ei perehdytä tämän tarkemmin itse algoritmin toimintaan, mutta Proof of Work -menetelmän osalta on tärkeää korostaa edelleen sitä, että kyseisellä menetelmällä louhinta tapahtuu luovuttamalla oman tietokoneensa tehoa verkoston käytettäväksi. Algoritmi suorittaa itse virtuaalivaluutan louhimisen verkostoon luovutettavan laskentatehon avulla. Vastikkeena laskentatehosta louhija saa itselleen algoritmin luomia uusia virtuaalivaluuttayksiköitä.

Bitcoin hyödyntää pääasiallisesti toiminnassaan Proof of Work -protokollaa⁵¹. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa käsittely painottuu erityisesti Proof of Work -protokollaan liittyviin tilanteisiin. Seuraavaksi käsiteltävä Proof of Stake -protokolla ei siis sovellu Bitcoinin louhintaan, mutta eri protokollien ymmärtämiseksi esitellään kuitenkin lyhyesti myös tämä toinen louhinnassa käytettävä tekniikka. Myöhempää tarkastelua varten lukijan on tärkeää ymmärtää, miten louhintamenetelmät eroavat toisistaan ja mikä on menetelmävalinnan vaikutus esimerkiksi kirjanpito- ja verotusmenettelyyn.

---

⁵⁰ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.1

⁵¹ Nakamoto 2008: s.3

Proof of stake -protokolla

Verohallinnon syventävissä vero-ohjeissa on suppeasti määritelty myös Proof of stake -protokollan toimintatavat. Tässä louhintamuodossa olemassa olevaa virtuaalivaluutaa lukitaan tietyksi ajanjaksoksi verkon käyttöön. Vastineena virtuaalivaluutan käytettäväksi antamisesta saadaan lisää virtuaalivaluutaa.⁵²

Huomioitavaa Proof of Stake -protokollassa on myös erityisesti se, että tässä menetelmässä virtuaalivaluutaa ei louhita itse, vaan virtuaalivaluutaa omistava henkilö voi antaa omia resurssejaan louhintaa ylläpitävän tahon hyödynnettäväksi, jonka seurauksena syntyy uutta virtuaalivaluutaa. Proof of Stake -menetelmä eroaa edellisestä Bitcoinin hyödyntämästä Proof of Work -menetelmästä siten, että siinä verkoston käytettäväksi lukitaan jo olemassa olevia virtuaalivaluuttayksiköitä.

Kuten edellä oleva käsittely osoittaa, näissä kahdessa käsitellyssä louhintamuodossa on yksi olennainen ero. Proof of Work -protokollassa virtuaalivaluutaa hankitaan luovuttamalla verkoston käyttöön tietokoneen laskentatehoa. Toisaalta taas Proof of Stake -protokollassa puolestaan uuden virtuaalivaluutan hankkiminen tapahtuu luovuttamalla verkoston käytettäväksi jo omistamaansa virtuaalivaluutaa. Tämä olennainen ero käy ilmi jo louhintamuotojen nimityksistäkin, mutta tätä eroa oli tarkoituksenmukaista korostaa vielä yksityiskohtaisemmin.

---

⁵² Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.2

3 Lainsäädännöllinen perusta

3.1 Elinkeinoverolaki

3.1.1 Soveltamisala

Laissa elinkeinotulon verottamisesta on sen ensimmäisessä pykälässä säännös lain soveltamisalasta. EVL 1 §:n mukaan:

”Elinkeino toiminnan tulos lasketaan tuloverotusta toimittaessa tässä laissa säädetyllä tavalla. Elinkeino toiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa.”

Elinkeinoverolakia sovelletaan siis edellä mainitun mukaisesti tuloverotusta toimitettaessa elinkeino toiminnan tuloksen vahvistamiseen. Säännöksessä on mainittu myös suppeasti siitä, mitä tarkoitetaan elinkeino toiminnalla. Lain määritelmää voidaan yleisesti ottaen pitää kuitenkin melko niukkana, joten elinkeino toiminnan käsitettä voidaan lähestyä tarkemmin oikeuskäytännön kautta.

Elinkeino toiminnan käsitteeseen liittyviä rajanvetotilanteita ratkaistaan pääasiallisesti oikeuskäytännössä niin kutsuttujen vakiintuneiden periaatteiden avulla. Hallituksen esityksen mukaan elinkeino toiminnan tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi voiton tavoittelu, toiminnan aktiivisuus ja suunnitelmallisuus, itsenäisyys, laajuus ja jatkuvuus sekä taloudellisen riskin olemassaolo⁵³. Edellä mainittuja vakiintuneita periaatteita arvioidaan kuitenkin tapauskohtaisesti oikeuskäytännön kautta. Seuraavaksi syvennytään oikeuskäytännön kautta elinkeino toiminnan käsitteen määrittelyyn.

Oikeuskäytännössä elinkeino toimintaa arvioidaan sen perusteella, voidaanko yrityksen toimintaa kokonaisuutena arvostellen pitää jatkuvana, suunnitelmallisena, aktiivisena, taloudellisen riskin ottavana ja voittoa tavoittelevana (KHO 2013:69).

---

⁵³ HE 257/2018 s.5

Elinkeino toiminnan tunnusmerkkien täyttymistä on siis arvioitava kokonaisuutena edellä käsiteltyjen kriteerien täyttymisen perusteella.

Elinkeino verolain katsotaan perustuvan tietyille periaatteille, joita avataan lyhyesti seuraavaksi. Yksi alkuperäisen vuonna 1968 säädetyn elinkeino verolain perusperiaatteista oli liiketaloustieteisiin perustuva meno-tulo-teoria, johon pohjautuu nykyään edelleen elinkeino verolain mukainen tulojen jaksottaminen. Kyseiseen teoriaan voidaan katsoa kuuluvan myös alkuperäisen kirjanpitolain perusperiaatteisiin, mutta molempien lakien osalta teorian merkityksen voidaan katsoa pienentyneen.⁵⁴

Kyseistä meno tulo kohdalle -periaatetta tullaan kuitenkin sivuamaan tässä tutkimuksessa sekä kirjanpitolain että elinkeino verolain säännöksiä tulkittaessa. Teorialla erityisen vahva kytkentä neljännessä pääluvussa käsiteltävään verotuksen jaksotusongelmaan, jonka yhteydessä periaatetta tullaan soveltamaan.

3.1.2 Tulolähdejako ja sen merkitys EVL:n mukaisessa verotuksessa

Tulolähdejako on yksi tuloverotuksen tärkeimmistä lähtökohdista ja sen keskeisimpänä perusteena on verotuksen käytännön soveltaminen. Tulolähteet ovat Suomen verotusmenettelyssä jaettu kolmeen osaan – elinkeino toiminnan tulolähteeseen, maatalouden tulolähteeseen sekä muun toiminnan tulolähteeseen. Tulolähdejaon keskeisimpänä osa-alueena on tavoite siitä, että tulot ja menot kohdistetaan oikeisiin tulolähteisiin.⁵⁵

Lakien esitöissä on otettu kantaa tulolähteen merkitykseen yhteisön elinkeino toiminnan verotuksen osalta. Yhteisön kaikkeen tuloon sovelletaan pääsääntöisesti 20 %:n suurista yhteisöverokantaa riippumatta siitä, missä tulolähteessä tulo on yhteisössä syntynyt. Tulolähdejaon merkitys yhteisön verotuksessa merkitsee ensisijaisesti verovelvollisen tulojen ja menojen kohdistamista oikeaan tulolähteeseen. Koska tulo tulee kohdistua oikeaan tulolähteeseen, saadaan myös tappio vähentää ainoastaan siinä

---

⁵⁴ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 52

⁵⁵ Ossa 2020: s. 32-33

tulolähteessä, jossa se on syntynyt.⁵⁶ Tämän perusteella tulolähdejaon merkityksen voidaan yhteisöjen osalta katsoa olevan melko vähäinen.

Huomioitavaa on tulolähdejaon osalta kuitenkin mainita myös, että vuodesta 2020 lähtien henkilökohtaisesta tulolähteestä on luovuttu tiettyjen yhteisöjen osalta. Elinkeinoverolakia on tämän osalta muutettu siten, että eräiden yhteisöjen osalta niiden verotettava tulo lasketaan EVL:n mukaan yhteisön harjoittaman toiminnan luonteesta riippumatta. Tulolähdejako on siis poistettu kokonaan TVL 3 §:n mukaisista yhteisöistä, kuten osakeyhtiöiden ja osuuskuntien osalta. Huomioitava kuitenkin on, että EVL:n mukaan tulolähdejaon poistaminen näiden TVL 3 §:ssä mainittujen yhteisöjen osalta ei vaikuta niiden toiminnan verotuksellisen luonteen arviointiin. Tämän seurauksena yhteisöjen osalta, jotka eivät täytä elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä, ei niiden toimintaa myöskään pidetä elinkeinotoimintana, vaikka tosiasiallisesti toiminnan tulos lasketaankin EVL:ssä säädetyllä tavalla.⁵⁷

Kuten edellä oleva käsittely osoittaa, verotetaan yhteisön tuloa siis lähtökohtaisesti aina 20 %:n yhteisöverokannan mukaan. Koska edellä mainittu tulolähdejaon poistaminen ei vaikuta tämän tutkimuksen kohteena olevien yhteisöjen tulon verotukseen, ei aihetta tulla käsittelemään tämän laajemmin tässä tutkimuksessa. Seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan yhteisöverotuksen kannalta olennaisimpia omaisuuslajeja.

3.1.3 Omaisuuslajit

Elinkeinoverolain mukaisia omaisuuslajeja ovat rahoitus-, vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuus sekä vuodesta 2020 alkaen uutena omaisuuslajina säädetty muu omaisuus. Tässä alaluvussa käsitellään tämän tutkimuksen kannalta kaksi olennaisinta elinkeinoverolain mukaista omaisuuslajia, jotka ovat rahoitusomaisuus ja vaihto-omaisuus. Muihin omaisuuslajeihin ei perehdytä tarkemmin, sillä tutkimuksen aiheen kannalta olennaista on ymmärtää ainoastaan vaihto- ja rahoitusomaisuuden käsitteet.

---

⁵⁶ HE 257/2018 s. 6

⁵⁷ Ossa 2020: s. 33

Tässä alaluvussa ei vielä käsitellä omaisuuslajien kirjanpidollista käsittelyä, vaan luodaan käsitteellinen pohja seuraavassa alaluvussa tapahtuvalle kirjanpidolliselle tulkinnalle. Tämän kappaleen käsittely perustuu pääasiassa elinkeinoverolain ja kirjanpitolain mukaisiin säännöksiin, mutta mukaan nostetaan myös kirjanpitolautakunnan ohjeistusta rahoitus- ja vaihto-omaisuuden käsitteellisestä määrittelystä sekä muuta soveltuvaa oikeuskirjallisuutta.

Aiheen rajaus koskemaan ainoastaan rahoitus- ja vaihto-omaisuutta perustuu KILA:n antamaan ohjeistukseen virtuaalivaluuttojen kirjanpidollisesta käsittelystä, sillä lausunnon mukaan virtuaalivaluutta luetaan kuuluvan pääsääntöisesti joko vaihto- tai rahoitusomaisuuteen ⁵⁸.

Edellä mainitun kirjanpitolain tulkinnan perusteella tässä tutkimuksessa ei käsitellä muita omaisuuslajeja, kuin rahoitusomaisuutta ja vaihto-omaisuutta. Omaisuuslajien käsitteelliset määritelmät ovat tärkeä selvittää, sillä jokaiseen omaisuuslajiin voidaan katsoa sisältyvän ainoastaan sellaista omaisuutta, joka täyttää kyseisen omaisuuslajin lakisääteisen määritelmän ⁵⁹.

Ennen kuin perehdymme tarkemmin rahoitus- ja vaihto-omaisuuden käsitteisiin, on tärkeää ymmärtää omaisuuslajin määrittämiseen vaikuttavat tekijät. Huomioitavaa on erityisesti se, että omaisuuslajin osalta ratkaisevaa on se, mihin käyttötarkoitukseen kyseinen hyödyke on hankittu ⁶⁰. Olennaista ei ole siis hyödykkeen tosiasiallinen merkitys, vaan se tarkoitus, johon kyseistä hyödykettä käytetään yhtiön liiketoiminnassa.

---

⁵⁸ KILA 1895/23.10.2020: kohta 2.1

⁵⁹ HE 257/2018: s. 10

⁶⁰ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 131

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuden käsitteellinen määritelmä löytyy elinkeinoverolaista. EVL 9 §:n mukaan:

”Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset ja muut rahoitusvarat.”

Kyseinen säännös tuli voimaan 1.1.2020 ja säännöksen aikaisempi sanamuoto kuului seuraavasti:

”Rahoitusomaisuutta ovat rahat, pankki- ja tilisaamiset, saamavekselit sekä muut sellaiset rahoitusvarat”.

Elinkeinoverolain rahoitusomaisuutta koskevaa säännöstä on muutettu tulolähdejaon poistamisen yhteydessä tehtyjen muutosten myötä. Rahoitusomaisuuden käsitettä tarkennettiin siten, että uudistettu määritelmä mahdollistaisi uusien rahoitusmuotojen perusteella syntyneiden hyödykkeiden lukemisen kyseiseen omaisuuslajiin ⁶¹.

Rahoitusomaisuuden käsitteellisen määrittelyn tavoitteena on mahdollistaa uusien rahoitusmuotojen käyttö yhtiöiden liiketoiminnassa ⁶². Lisäksi rahoitusomaisuuden määrittelyn tarkentamisella pyrittiin siihen, että uusi määritelmä vastaisi paremmin yrityksen rahavarojen käsitteellistä määrittelyä ja vastaisi paremmin rahoitusomaisuuteen kuuluvien erien nykytilaa ⁶³. Seuraavaksi käydään läpi rahoitusomaisuuden määrittelyyn tehtyjä konkreettisia muutoksia.

Hallituksen esityksessä on mainittu esimerkkejä rahoitusomaisuuteen kuuluvista omaisuuseristä. Esityksessä mainitaan rahoitusomaisuuteen kuuluviksi muun muassa yritystoiminnan tuloksena yritykseen kertyneet varat sekä yritykseen tehdyt sijoitukset. Lainvalmisteluaineistossa on kuitenkin korostettu, ettei omaisuuden laatu ratkaise sitä,

---

⁶¹ HE 257/2018: s. 11

⁶² HE 257/2018: s. 25

⁶³ HE 257/2018: s. 36

kuuluuko kyseinen omaisuus rahoitusomaisuuteen vai ei, vaan rahoitusomaisuuteen voidaan katsoa kuuluvan myös muita vastaavaa tarkoitusta palvelevia omaisuuseriä. Esityksessä ei ole suoranaisesti otettu kantaa virtuaalivaluuttojen soveltuvuudeksi rahoitusomaisuuteen, mutta rahoitusomaisuuteen kuuluviksi eriksi on esityksessä lueteltu muun muassa:

- Osakkeet, joihin liiketoimintaan tarvittavat varat ovat sijoitettuna tilapäisesti
- Sellainen omaisuus, joka on saatu suorituksena yrityksen luovuttamasta suoritteesta ⁶⁴.

Rahoitusomaisuutta koskeva määritelmä löytyy elinkeinoverolain lisäksi myös kirjanpitolaista, jonka 4:4.3 §:n mukaan:

”Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat.”

Kyseistä säännöstä on purettu Kirjanpitolautakunnan toimesta. KILA on lausunnossaan määritellyt rahat kirjanpitovelvollisen käteisiksi kassavaroiksi, eli toisin sanoen rahalla tarkoitetaan tässä yhteydessä kolikoita ja seteleitä. Tämän lisäksi kassavaroiksi voidaan lukea kirjanpitovelvollisella kassassa olevat posti- ja leimamerkit siltä osin, kun niiden määrä on vähäinen. KILA:n mukaan pankkisaamisia ovat kirjanpitovelvollisen pankkien ottolainauksille tekemät talletukset. ⁶⁵

KILAn tulkinnan mukaisesti rahoitusomaisuuteen kuuluvat edellä mainittujen lisäksi myös rahoitussijoitukset, jotka eivät ole kuitenkaan osakkeita tai muita oman pääoman ehtoisia osuuksia. Kirjanpidollisesti tähän erään katsotaan kuuluvan esimerkiksi sijoitukset rahoitusmarkkinainstrumentteihin, osuudet sijoitusrahastoista sekä joukkolainasäämiset. ⁶⁶

---

⁶⁴ HE 257/2018: s. 11

⁶⁵ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.5

⁶⁶ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.7

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden määritelmä löytyy elinkeinoverolaista, kuten myös edellä käsitelty rahoitusomaisuuden määritelmä. EVL 10 § mukaan:

”Vaihto-omaisuutta ovat elinkeinotoiminnassa sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmisteet ja muut hyödykkeet sekä elinkeinotoiminnassa kulutettaviksi tarkoitetut poltto- ja voiteluaineet ja muut tarvikkeet.”

Elinkeinoverolain esitöissä ei ole avattu vaihto-omaisuuden käsitettä edellä olevaa lain säännöstä tarkemmin. Vaihto-omaisuuden käsitteestä löytyy lisäksi verrattain vähän tulkintaa oikeuskirjallisuudesta, minkä perusteella voidaan päätyä sellaiseen tulkintaan, että kyseinen säännös on melko tyhjentävästi ilmaistu laissa, koska siitä ei löydy juurikaan tulkintaa.

Elinkeinoverolain määritelmän lisäksi kirjanpitolaista löytyy vastaava vaihto-omaisuuden käsitteellinen määritelmä. Kirjanpitolain 4:4.2 §:n mukaan:

”Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet.”

Elinkeinoverolain ja kirjanpitolain määritelmät sekä vaihto- että rahoitusomaisuudesta ovat edellä käsitellyn mukaisesti yhteneväiset, vaikkakin kirjanpitolain säännös on hieman suppeampi kuin elinkeinoverolain vastaava säännös. Elinkeinoverolakiin on tehty tulolähdejaon poistamisen yhteydessä muutoksia, jotta kirjanpitolain ja elinkeinoverolain säännösten välillä ei olisi turhaa eroa⁶⁷. Tämä kertoo muun muassa siitä, että lakien välillä voidaan katsoa olevan yhteinen kanta ainakin käsitteellisten määritelmien osalta.

Oikeuskäytännössä vaihto-omaisuuden osalta on korostettu hyödykkeen käyttötarkoitusta omaisuuslajin tulkinnassa. Esimerkiksi tapauksessa KHO 1984 II 529

---

⁶⁷ HE 257/2018: s. 37

tietokonelaitteistojen myyntiä ja vuokrausta harjoittavan yhtiön vuokraajalle myymänsä tietokonelaitteisto katsottiin kuuluvaksi vaihto-omaisuuteen sillä perusteella, että kyseinen laitteisto oli alun perin katsottu myyntitarkoitukseen. Tietyissä tilanteissa myös hankeyhtiön osakkeiden voidaan katsoa kuuluvan vaihto-omaisuuteen, mikäli niiden käyttötarkoitus on ollut tilapäistä eikä pysyvään käyttöön tarkoitettua ⁶⁸.

Omaisuserän voidaan siis katsoa kuuluvan vaihto-omaisuuteen edellä esitettyjen periaatteiden mukaan, mikäli sen alkuperäinen käyttötarkoitus on hyödykkeen myynti tai muu luovuttaminen.

3.2 Kirjanpitolaki

3.2.1 Yleiskuvaus

Nykyinen kirjanpitolakimme on tullut voimaan jo vuonna 1995, mutta siihen on vuosien varrella tehty useita muutoksia. Viimeisimmät suurimmat muutokset kyseiseen lakiin tehtiin vuonna 2015 ja tällöin tehdyt muutokset perustuivat keskeisimmiltä osiltaan vuonna 2013 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston tilinpäätösdirektiiviin ⁶⁹.

Kirjanpitolain muutokset tulivat voimaan 1.1.2016, mutta kyseiset muutokset eivät kuitenkaan tuoneet samanaikaisesti mukanaan muutoksia esimerkiksi verolainsäädäntöön ⁷⁰. Kirjanpitolakiin tuolloin tehdyt muutokset eivät kuitenkaan muuttaneet tulkintaa tämän tutkimuksen aihepiiriin kuuluvien kysymysten osalta, joten muutoksia ei lähdetä käsittelemään tämän tarkemmin tässä tutkimuksessa.

Kirjanpidon pääasiallisena tehtävänä voidaan katsoa olevan tilikauden aikana syntyneiden tulojen ja menojen erotuksena laskettavan tuloksen selvittäminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Toisaalta kirjanpidon tehtävänä on myös seurata yhtiön omaisuutta ja pääomia sekä arvostaa kyseiset omaisuuserät ja sen kautta muodostaa

---

⁶⁸ Ks. mm. KHO 2017:44 ja Malmgrén & Myrsky 2020: s. 135-136

⁶⁹ HE 89/2015: s. 1

⁷⁰ Järvenoja 2016: s. 11

todenmukainen kuva yhtiön taloudellisesta tilasta.⁷¹ Kirjanpidolla voidaan siis katsoa olevan tärkeä merkitys yhtiön elinkeinotoiminnan muodostumisessa.

Kirjanpitolaissa (1995/1336) säädetään kirjanpitovelvollisuuden ulottuvuuksista ja lain mukaan yhtiöt ovat toiminnastaan kirjanpitovelvollisia (KPL 1.1 §). Kirjanpitovelvollisuuden laajuus määräytyy yhtiön koon mukaan, mutta eri yhtiöiden kirjanpitovelvollisuuden laajuuteen ei perehdytä tarkemmin tässä tutkimuksessa. Tässä luvussa keskitytään tulkitsemaan kirjanpitolain mukaisia säännöksiä liittyen virtuaalivaluutan kirjanpidolliseen käsittelyyn.

Lain mukaan kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät (KPL 2:1 §). Näin ollen myös virtuaalivaluutan louhintaa harjoittava yritys on kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan virtuaalivaluutan louhinnasta ja tällä toiminnallaan saavutetuista tuloista ja menoista. Kirjanpitovelvollisuus määräytyy siis kirjanpitolain säännösten mukaisesti. On kuitenkin tarkoituksenmukaista selvittää vielä, miten virtuaalivaluutan louhinnalla hankittua tuloa tosiasiaassa käsitellään yrityksen kirjanpidossa.

Seuraavaksi käsitellään tarkemmin virtuaalivaluuttojen kirjanpitokohtelua sekä kirjanpitolain säännösten että säännösten tulkintaan liittyvän kirjanpitolautakunnan antaman lausunnon perusteella. Kuten seuraavassa alaluvussa tapahtuva käsittely tulee osoittamaan, virtuaalivaluuttojen kirjanpitokäsittelyssä tulee esille myös ongelmat virtuaalivaluuttoihin liittyvien tulojen ja menojen jaksottamisesta sekä virtuaalivaluutan arvostamisesta euromääräiseen arvoon. Näitä ongelmia koskevat kirjanpidolliset säännökset löytyvät kirjanpitolain viidennestä luvusta, jossa on säädetty menojen ja tulojen arvostus- ja jaksotussäännöksistä. Perustana arvostus- ja jaksotussäännöksille toimivat puolestaan tässä tutkimuksessa aikaisemmin mainitut meno-tulo -teoria sekä meno tulon kohdalle -periaate.

---

⁷¹ Ihantola & Leppänen 2018: s. 14

3.2.2 Virtuaalivaluutan kirjanpito-kohtelu KILA:n lausunnon mukaan

Kirjanpitolautakunta (myöhemmin KILA) on antanut lausunnon vertaisvaluuttojen kirjanpito-kohtelusta. KILA on ottanut lausunnossaan kantaa siihen, tuleeko virtuaalivaluutta tulkita kirjanpidollisesta näkökulmasta rahana, rahoitusarvopaperina, sijoituksena, aiheettomana hyödykkeenä vai kenties jonain muuna omaisuuseränä. Huomioitavaa lausunnon osalta on mainita tässä kohtaa, ettei se ota ollenkaan kantaa siihen, onko virtuaalivaluutta pidettävä virallisena maksuvälineenä. Lausunto käsittelee virtuaalivaluuttojen kirjanpito-kohtelua ainoastaan kirjanpidon näkökulmasta eikä ota kantaa virtuaalivaluuttojen verotukselliseen tulkintaan.⁷² Näkökulma lausunnossa on siis puhtaasti kirjanpito-oikeudellinen.

Tässä alaluvussa käymme pääpiirteittäin läpi edellä esitellyn KILA:n ohjeistuksen mukaisen jaottelun virtuaalivaluutan kirjanpidollisesta arvioinnista ja tulkinnasta. Lausunnossa keskitytään erityisesti siihen, tulisiko virtuaalivaluutta luokitella rahoitusomaisuudeksi vai vaihto-omaisuudeksi. Myös tämän luvun tavoite on symmetrinen KILA:n lausunnon kanssa, sillä tavoitteena on luoda käsitys siitä, kumpaan omaisuuslajiin virtuaalivaluutta tulisi luokitella kirjanpitolain näkökulmasta.

Virtuaalivaluutan omaisuuslajin selvittämiseksi lausunnossa nostetaan esille erityisesti kirjanpitolain mukaiset määritelmät vaihto-omaisuudesta sekä rahoitusomaisuudesta. Käsitteellinen perusta näille omaisuuslajeille on luotu jo aikaisemmin tässä tutkimuksessa. Kuten jo aikaisemmin luvussa 3.1.3 käsiteltiin, KPL:n mukaan vaihto-omaisuutta ovat kirjanpitolain mukaan sellaisenaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet (KPL 4:4.2 §). Vaihto-omaisuuden osalta lausunnossa on nostettu esille myös kirjanpitolain säännökset vaihto-omaisuuden jaksottamisesta⁷³. Lain mukaan tilikauden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintameno aktivoidaan, mutta jos kyseisen vaihto-omaisuuden todennäköinen hankintameno tai luovutushinta on tilikauden päättyessä hankintamenoa pienempi, on erotus kirjattava kuluksi (KPL 5:6.1 §).

---

⁷² KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.1

⁷³ KILA 1895/23.10.2012: kohta 2.1

Kävimme tässä tutkimuksessa jo aikaisemmin läpi myös rahoitusomaisuuden käsitteellisen määritelmän sekä pääperiaatteet rahoitusomaisuuden sisältämistä omaisuuseristä. Lain mukaan rahoitusomaisuuteen luetaan rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat (KPL 4:4.3 §). Tulkinnan kohteena on tässä kohtaa kuitenkin se, että miten rahoitusomaisuuteen kuuluvat tuloerät tulee arvostaa. Laissa on säädetty arvostamisesta, että taseeseen merkitään mm. rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat niiden hankintamenon suuruisina tai, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on hankintamenoa alempi, tämän määräisenä (KPL 5.2 §). Rahoitusvälineiden osalta kirjanpitolaki mahdollistaa myös vaihtoehdoisen arvostamistavan, jonka mukaan rahoitusvälineet on mahdollista arvostaa myös niiden käypään arvoon (KPL 5:2a §)⁷⁴.

Seuraavaksi käsitellään tarkemmin neljää eri kysymystä, joita KILA:n lausunto pääasiallisesti koskee. Kirjanpitolautakunnan lausunnossaan tarkastelemat tekijät on jaettu neljään eri osakysymykseen:

- 1) Kuuluvatko virtuaalivaluutan käytöstä johtuvat liiketapahtumat kirjanpitoon?
- 2) Miten virtuaalivaluutalla suoritetut maksutapahtumat tulee käsitellä ja miten tapahtumat arvostetaan kirjanpitoon?
- 3) Miten yhtiön harjoittaman liiketoiminnan luonne vaikuttaa virtuaalivaluutan kirjanpitoon?
- 4) Miten virtuaalivaluutta tulee esittää yhtiön taseessa?

Ensimmäisenä tarkasteltavaksi tulee kysymys siitä, kuuluvatko virtuaalivaluutan käytöstä johtuvat liiketapahtumat ylipäänsä kirjanpitoon? KILA:n mukaan tämän kysymyksen osalta voidaan olla yksimielisiä siitä, että aikaisemmin käsitellyn KPL 2:1 §:n nojalla kirjanpitovelvollinen on velvoitettu kirjaamaan kirjanpitoonsa kaikki liiketapahtumat,

---

⁷⁴ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.2

huolimatta siitä, liittyvätkö ne vertaisvaluutan vai virallisen valuutan käyttämiseen ⁷⁵. Tapauksessa ei siis ole riidanalaista virtuaalivaluuttoihin liittyvän toiminnan kirjanpitovelvollisuus, vaan valuutan kirjanpidollinen tulkinta. Tähän tulkintaan syvennyttään seuraavaksi laajemmin KILA:n lausunnon perusteella.

Toiseksi lausunnossa arvioidaan kysymystä siitä, miten virtuaalivaluutalla suoritettut makсутapahtumat tulee käsitellä ja miten tapahtumat arvostetaan kirjanpitoon. KILA:n lausunnon mukaan vertaisvaluuttojen kirjanpitokäsittelyyn vaikuttavat useat eri seikat, kuten valuutan levinneisyys ja käytön yleisyys, luotettavuus, vaihdannan järjestyneisyys, luvanvaraisuus sekä viranomaisvalvonta ja muun muassa välineen arvonmuodostus. KILA:n lausunnon mukaan virtuaalivaluutta voidaan rinnastaa kirjanpidollisesti vieraaseen valuuttaan, mikäli kyseinen virtuaalivaluutta on laajamittaisesti vakiintunut käytettävänä valuuttana. ⁷⁶

Mikäli virtuaalivaluutan (tässä kohtaa tarkemmin) Bitcoinin voidaan katsoa olevan vakiintuneesti käytettävää valuuttaa, voitaisiin se edellä käsitellyn KILA:n ohjeen tulkinnan perusteella tulkita vieraaksi valuutaksi ja katsoa kuuluvan kirjanpidossa rahoitusomaisuuteen. Tällaisessa tilanteessa tulee sovellettavaksi kirjanpitolain mukaiset vierasta valuutaa koskevat säännökset. Tämän mukainen tulkinta ei kuitenkaan tule kysymykseen ainakaan KILA:n tulkinnan perusteella, kuten seuraavaksi tullaan huomaamaan.

KILA on ohjeessaan lausunut, ettei virtuaalivaluuttoja voida käsitellä virallisen rahan asemassa niin kauan, kuin kyseinen vertaisvaluutta ei ole vakiintunutta Suomessa ja kun valuutalla ei ole virallisen maksuvälineen asemaa kansallisen lainsäädännön mukaan ⁷⁷. Kuten aikaisemmin tämän tutkimuksen luvussa 2.1 käsiteltiin, ei virtuaalivaluutta ole mahdollista pitää virallisena maksuvälineenä, joten sitä ei kirjanpidollisesti voida myöskään lukea kuuluvan rahoitusomaisuuteen. Tämän perusteella voidaan tehdä johtopäätös siitä,

---

⁷⁵ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.3

⁷⁶ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.4

⁷⁷ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.5

ettei virtuaalivaluuttaa tosiasiaissa voida pitää vieraana valuuttana eikä tämän seurauksena siis lukea kuuluvan rahoitusomaisuuteen

Kolmannen kysymyksen osalta lausunnossa käsitellään, millaiset vaikutukset yhtiön harjoittaman liiketoiminnan luonteella on virtuaalivaluutan kirjanpidolliseen käsittelyyn. Lautakunta on lausunnossaan nostanut esille kaksi eri liiketoiminnan muotoa, joissa molemmissa virtuaalivaluuttaa käsitellään eri tavoin kirjanpidollisesti.

Ensimmäisenä KILA on ottanut kantaa tilanteeseen, jossa virtuaalivaluuttaa käytetään vastikkeena maksun suoritukselle, eli kun yhtiö ottaa vastaan virtuaalivaluuttaa vastikkeena jostakin suoritteestaan. Tällöin virtuaalivaluuttaa käsitellään rahoitusomaisuuteen kuuluvana eränä ja virtuaalivaluutan vastaanottaminen maksuna perustuu osapuolten väliseen sopimukseen.⁷⁸

Toiseksi lautakunta on nostanut esiin tilanteen, jossa yhtiö joko laskee liikkeelle virtuaalivaluuttaa tai vaihtavat sitä liiketoimintanaan. KILA:n mukaan kirjanpitovelvolliset, joiden liiketoimintana on virtuaalivaluutan vaihdanta, merkitsevät virtuaalivaluutan kirjanpidossa vaihto-omaisuuteen. Ohjeen mukaan hankintameno jaksetaan kirjanpitolain 5:6.1 §:n mukaisesti.⁷⁹ Verohallinnon ohjeessa vaihto-omaisuuteen kuuluvana eränä pidetään virtuaalivaluutan louhinnasta vastikkeena saatua virtuaalivaluuttaa silloin, kun louhinta tapahtuu aikaisemmin käsitellyn Proof of Work -protokollan mukaisesti, jolloin saatu virtuaalivaluutta voidaan rinnastaa yhtiön suoritemyynnillään saamiin tuloihin⁸⁰. Verohallinnon tulkinta omaisuususerän valinnasta tukee KILA:n kantaa virtuaalivaluutan luokittelusta vaihto-omaisuuteen kuuluvaksi omaisuususeräksi.

Tässä kohtaa on tarkoituksenmukaista tuoda esiin myös Verohallinnon tulkintaa omaisuuslajin valinnasta. Verohallinnon ohjeistuksen mukaan elinkeinotoiminnan tulolähteessä omaisuuslajin ratkaiseminen on tapauskohtaista. Tulolähteen sekä tulolajin

---

⁷⁸ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.7

⁷⁹ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.12

⁸⁰ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.2

ratkaisemiseen vaikuttaa Verohallinnon mukaan esimerkiksi yrityksen käyttämästä louhintamenetelmästä sekä yrityksen harjoittaman louhintatoiminnan luonteesta.⁸¹ Verohallinnon ohjeistus ei tämän osalta sisällä juurikaan tulkintaa virtuaalivaluutan omaisuuslajin tulkitsemiseksi, vaan ohjeistuksessa korostetaan tulkinnan tapauskohtaisuutta. Kirjanpitolautakunnan lausunnon perusteella virtuaalivaluutan louhinnalla saatu tulo tulee kuitenkin luokitella vaihto-omaisuuteen.

Viimeisenä lausunnossa otetaan kantaa siihen, miten virtuaalivaluutta tulisi esittää yhtiön taseessa. Tässä kohtaa lausunnossa keskitytään tulkitsemaan erityisesti sitä seikkaa, miten virtuaalivaluutan kirjanpitoon merkittävä määrä johdetaan. Huomioitavaa tässä kohtaa on erityisesti se, että kirjanpitoon tulee merkitä virtuaalivaluutta euromääräisenä⁸². Tältä osin tulkinnan kohteena kirjanpitolautakunnassa on siis se, miten virtuaalivaluutan kirjanpitoon merkittävä euromäärä määräytyy ja millä perusteilla. Virtuaalivaluutan arvostamisella kirjanpitoarvoonsa on suuri merkitys yhtiön tuloksen kannalta ja tämän kautta myös verotuksen kannalta, joten arvostusongelman käsittely on erittäin mielenkiintoista tutkimuksen tavoitteen kannalta.

Vertaisvaluutan arvostamiseksi euromääräiseen arvoonsa, vertaa KILA tilannetta omaisuserien vaihtoon. Tällaisessa tilanteessa osapuolet ovat sopineet käyttävänsä virtuaalivaluutta vastikkeena, jolloin euromääräinen arvo perustuu vastikkeen käypään arvoon. Vaihdamassa käytettävän virtuaalivaluutan arvo muunnetaan euromääräiseksi maksupäivän kurssin mukaan.⁸³ Eri tilanne on kuitenkin silloin, kun virtuaalivaluutta saadaan vastikkeena louhinnasta. Tässä tilanteessa virtuaalivaluutan arvostaminen on huomattavasti vaikeampaa, kun osapuolten kesken ei ole sovittu mistään tietystä vastikkeesta. KILA:n ohjeen mukaisesti virtuaalivaluutta käsitellään sen luovutustilanteessa KPL:ssä määriteltyjen FIFO-, LIFO- tai keskihintamenetelmien mukaisesti⁸⁴. Samoja periaatteita

---

⁸¹ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.2

⁸² KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.6

⁸³ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.9

⁸⁴ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.10

noudatetaan myös verotusmenettelyssä, jota tullaan käymään tarkemmin läpi myöhemmin tässä tutkimuksessa.

KPL 5:2.1 § :n mukaan taseeseen merkitään rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut kategoriaan kuuluvat rahoitusvarat hankintamenon suuruisina tai niiden todellisen tilinpäätöspäivän luovutushinnan mukaisesti. KILA on tämän osalta vielä lausunnossaan erityisesti korostanut sitä, ettei rahoitusomaisuuteen merkittävä arvo tilinpäätöksessä saa ylittää sen hankintamenoa tai sen todennäköistä luovutushintaa ⁸⁵.

3.3 Yhteenveto sekä EVL:n ja KPL:n suhde

Kuten edellä käsitellyt seikat osoittavat, virtuaalivaluutan kirjanpidollinen käsittely on moniulotteista tulkintaa, johon vaikuttaa muun muassa yhtiön harjoittaman liiketoiminnan luonne sekä louhinnalla vastaanotetun virtuaalivaluutan todellinen käyttötarkoitus. Mahdollisimman selkeän kuvan saavuttamiseksi käsittelemme tässä alaluvussa vielä tiivistettynä periaatteet siitä, mihin omaisuuserään virtuaalivaluutta luokitellaan kirjanpidon mukaan ja millainen suhde on kirjanpidossa käytettävillä periaatteilla neljännessä pääluvussa käsiteltäviin elinkeinoverolain mukaisiin säännöksiin.

Virtuaalivaluutta voidaan yhtiön kirjanpidossa lukea vaihtoehtoisesti joko rahoitusomaisuuteen tai vaihto-omaisuuteen. Lähtökohtaisesti rahoitusomaisuuteen luokittelu ei tule aikaisemmin tehdyn tulkinnan perusteella kysymykseen, sillä virtuaalivaluutalla ei ole vakiintunutta asemaa maksuvälineenä eikä se ole myöskään virallista valuuttaa kansallisen lainsäädännön mukaan. Lisäksi lähtökohtana voidaan pitää sitä, että yhtiö hankkii virtuaalivaluutta siinä tarkoituksessa, että louhinnalla hankittu virtuaalivaluutta tullaan myöhemmin luovuttamaan eteenpäin. Tämä puolestaan puhuu sen puolesta, että virtuaalivaluutta luokitellaan yhtiön vaihto-omaisuudeksi sen todellisen käyttötarkoituksen perusteella.

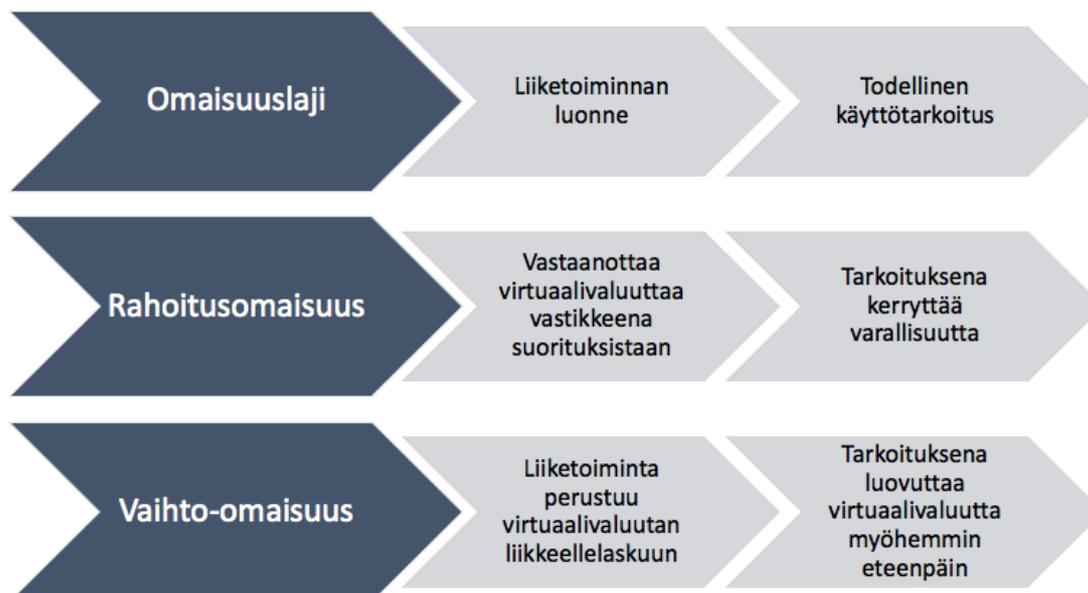
⁸⁵ KILA 1895/23.10.2012: kohta 3.11

Virtuaalivaluutan kirjanpitokäsittelyyn vaikuttaa lisäksi yhtiön liiketoiminnan luonne. Lautakunta on erottanut käsittelyssään kaksi eri liiketoiminnallista tilannetta. Mikäli yhtiö vastaanottaa virtuaalivaluutta liiketoiminnassaan vastikkeena suorituksilleen, voidaan virtuaalivaluutta tällöin lukea kuuluvan yrityksen rahoitusomaisuuteen. Tässä tilanteessa virtuaalivaluutan arvo tulee kuitenkin muuttua euromääräiseen arvoonsa kirjanpitolain säännösten mukaisesti.

Edellä kuvattu järjestely ei kuitenkaan lähtökohtaisesti tule kysymykseen virtuaalivaluutan louhintatuloa koskevissa kysymyksissä, koska tällöin yhtiö ei vastaanota virtuaalivaluutta sopimuksen perusteella vastikkeena suorituksistaan, vaan pyrkii saamaan lisää virtuaalivaluutta antamalla panokseksi omia tuotannontekijöitään.

Mikäli taas yhtiön liiketoiminta perustuu joko virtuaalivaluutan liikkeellelaskuun tai ostaja myyntitoimintaan, tulee virtuaalivaluutta tässä tilanteessa käsitellä kirjanpidollisesti vaihto-omaisuutena.

Edellä kuvattua virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon kirjanpito-oikeudellista luokittelua joko vaihto- tai rahoitusomaisuudeksi voidaan havainnollistaa seuraavalla kuvilla:

Kuva 1. Omaisuuslajin valinta

Edellä oleva kuva havainnollistaa visuaalisesti sitä, mitkä tekijät vaikuttavat omaisuuslajin valintaan. Lähtökohtana voidaan pitää sitä olettamaa, että yhtiön louhiessa virtuaalivaluutta, luokitellaan louhinnalla saatu virtuaalivaluutta yhtiön kirjanpidossa vaihto-omaisuuteen. Seuraavaksi pohditaan sitä, miten edellä käsitellyt kirjanpitolain mukaiset valinnat vaikuttavat virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon verokohteluun.

Kirjanpitolailla ja verolainsäädännöllä voidaan katsoa olevan oikeuskirjallisuuden perusteella suomalaisessa lainsäädännössä vahva kytkentä, sillä kirjanpidon ratkaisut sitovat myös pääasiallisesti verottajaa. Tätä näkökulmaa tukee se, että vastaavasti kirjanpidossa tehtyjen ratkaisujen tulee pohjautua niiden verotukselliseen hyväksyttävyyteen.⁸⁶ Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä tarkastella kysymystä siitä, millainen suhde kirjanpidon ratkaisuille ja verotuksella on tosiasiaa toisiinsa nähden. Kirjanpitolain ja elinkeinoverolain mukaiset tulonlaskentasäännöt ovat kuitenkin toisiinsa nähden itsenäisiä, eikä kirjanpitolain mukaisten ratkaisujen voida katsoa ohjaavan elinkeinotulon verotusta koskevia säännöksiä⁸⁷.

⁸⁶ Ihantola & Leppänen 2018: s. 15

⁸⁷ Järvenoja 2016: s. 2

Lakien välinen suhde on mielenkiintoinen sen kannalta, että kyseisillä laeilla voidaan katsoa olevan vahva yhteys toisiinsa, mutta lakien välillä ei ole säädetty toisiinsa nähden velvoittavia säännöksiä. Lähtökohtaisesti yrityksen kirjanpidollinen tulos ja verotettava tulo määritetään toisiinsa nähden itsenäisesti eikä ole yleistä normisidonnaisuutta⁸⁸. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö elinkeinoverolain ja kirjanpitolain mukaiset säännökset olisi yhdenmukaisia toisiinsa nähden. Kummastakaan laista ei kuitenkaan ole nähtävissä tosiasiallista sitovuutta toisiinsa katsottuna. Käytännön tasolla kyseisillä laeilla voidaan kuitenkin katsoa olevan laajasti kytkentöjä toisiinsa ja lait ovat lähentyneet entisestään elinkeinoverolakiin vuonna 2008 tehtyjen muutosten yhteydessä⁸⁹.

Kuten edellä esitettiin, kirjanpidossa tehdyt ratkaisut sitovat osaltaan myös verotuksessa. Kuitenkin verovelvollisella voi olla oikeus tehdä elinkeinoverolain säännösten mukaisia verovähennyksiä, vaikka kyseisiä vähennyksiä ei olisi suoraan ilmoitettu kirjanpidossa. Tämä seikka korostaa entisestään lakien välistä itsenäisyyttä ja yhteisen normisidonnaisuuden puuttumista toisiinsa nähden. Näin on ollut esimerkiksi oikeuskäytännössä tapauksessa KHO 2015:43, jossa verovelvollisella katsottiin olevan oikeus ilmoittaa verotuksessa EVL 54.2 §:n mukainen poisto, vaikkei kyseistä poistoa ollut mahdollisuutta kirjata yhtiön kirjanpidossa (KHO 2015:43).

Kyseinen oikeustapaus kuvaa kirjanpitolain ja elinkeinoverolain suhdetta, kun kyseisillä laeilla voidaan selkeästi katsoa olevan yhteys toisiinsa, mutta kirjanpidossa tehdyt päätökset eivät kuitenkaan välttämättä rajoita elinkeinoverolain säännösten soveltamista käytännössä. Tätä kantaa tukee myös oikeuskirjallisuudessa, sillä esimerkiksi Järvenoja on kirjoituksessaan korostanut sitä, etteivät kirjanpidossa tehdyt ratkaisut voi rajoittaa esimerkiksi elinkeinoverolain mukaista menon vähennyskelpoisuutta⁹⁰.

---

⁸⁸ Järvenoja 2016: s.4

⁸⁹ Kukkonen & Walden 2020: Verotettavan tulon määrittäminen kirjanpidosta

⁹⁰ Järvenoja 2016: s.7

Vaikka elinkeinoverolain ja kirjanpitolain välillä on melko vähän lakien välisestä sidonnaisuudesta säänteleviä pykäliä, löytyy EVL 54 §:stä kuitenkin säännös, jonka mukaan verovelvollinen voi jakaa saamansa tuloerän usealle verovuodelle ja vähentää vaihto- tai sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina ainoastaan, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty myös kirjanpidossa (EVL 54.1 §). Kyseinen säännös tulee esille myös luvun 4.2.3 käsittelyn yhteydessä. Säännöksen tarkoituksena on ollut alkujaan estää lakien hyväksikäyttöä toisiinsa nähden ⁹¹. Säännös kuitenkin samalla kytkee kirjanpitolain ja elinkeinoverolain säännökset toisiinsa.

Kirjanpitolain ja elinkeinoverolain välisestä suhteesta on esitetty jakoa asialliseen, muodolliseen sekä aineelliseen sidonnaisuuteen. Kyseisen jaon mukaan asiallisella sitovuu-della viitataan siihen, että verotuksella voi olla vaikutusta kirjanpidossa tehtäviin ratkaisuihin ja puolestaan kirjanpidon ratkaisuille voi olla vaikutusta verolainsäädännön sisältöön sekä verolakien sisällön tulkintaan. Muodollinen sitovuus puolestaan viittaa säännöksiin, jotka koskevat muun muassa verotuksen toimittamista käytännössä sekä verohallintoa organisaationa. Aineellinen sidonnaisuus viittaa sellaisiin säännöksiin, joissa on kyse verovelvollisuudesta, verotuksen kohteesta sekä esimerkiksi veron laskemisesta. ⁹²

Kirjanpitolain ja elinkeinoverolain säännöksillä voidaan siis katsoa olevan yhteneväisyyksiä, mutta kirjanpidossa tehdyt ratkaisut eivät kuitenkaan tosiasiallisesti sido verotusta toimitettaessa. Verovelvollisella voi olla oikeus tehdä verotuksessa ratkaisuja, jotka eivät pohjautu kyseisen tulon kirjanpitokohteluun.

KPL:n ja EVL:n välisestä suhteesta kertoo osaltaan myös se, että Verohallinnon syventävissä vero-ohjeissa viitataan soveltuvin osin KILA:n lausuntoihin sekä vastaavasti KILA:n lausunnoissa viitataan Verohallinnon ohjeistuksiin ⁹³. Tämän perusteella säännösten voidaan katsoa olevan sidoksissa toisiinsa sekä lakien välisen sisällöllisen yhtenevyyden olevan suurelta osin toisiaan vastaava.

---

⁹¹ Kukkonen & Walden 2020: I.4 Verotettavan tulon määrittäminen kirjanpidosta

⁹² Järvenoja 2016: s. 2

⁹³ Ks. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.4 & KILA 1895/23.10.2012

Verotuksen kannalta olennaisimpia kirjanpito- ja verolakien välisestä sidonnaisuudesta voidaan katsoa olevan lakien välisellä aineellisella sidonnaisuudella, jolla on katsottu olevan merkitystä verotuksen laajuus-, jaksotus-, arvostus- ja kohdistamisongelmien ratkaisun kannalta⁹⁴. Näiden ongelmien näkökulmasta on tarkoituksenmukaista lähestyä virtuaalivaluutan louhintatulon verokohtelua EVL:n näkökulmasta. Seuraavassa pääluvussa siirrymme tarkastelemaan tarkemmin elinkeinoverolain mukaisia säännöksiä ja tulkintaa koskien virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon verokohtelua ensin laajuusongelman ja myöhemmin jaksotus- ja arvostusongelmien näkökulmasta.

---

⁹⁴ Järvenoja 2016: s. 2

4 Louhinnalla saadun tulon verotus

4.1 Laajuusongelma

4.1.1 Yleistä

Virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon verotusta voidaan lähestyä tarkastelemalla verotuksen laajuusongelmaa. Laajuusongelmalla viitataan verotuksellisesta näkökulmasta erityisesti siihen, mitkä kaikki tulot ovat veronalaisia ja mitkä kulut puolestaan ovat verotuksessa vähennyskelpoisia⁹⁵. Tämä verotuksellinen laajuusongelma on yhteydessä edellisessä kappaleessa käsiteltyihin kirjanpidon säännöksiin, sillä lopulta laajuusongelmalla pyritään ratkaisemaan kysymystä siitä, mitkä kaikki kirjanpitoon kirjatut tulot ovat veronalaisia ja kuinka suuri osa kirjanpitoon merkityistä menoista ovat verotuksellisesta näkökulmasta vähennyskelpoisia⁹⁶. Laajuusongelmassa ratkaistavat kysymykset on mahdollista tiivistää edellä mainitun mukaisesti seuraaviin kahteen kysymykseen:

- Mitkä kaikki tulot ovat veronalaisia?
- Mitkä kaikki menot ovat vähennyskelpoisia?

Laajuusongelmaa tarkasteltaessa voidaan kiinnittää huomiota kirjanpitolain ja elinkeinoverolain väliseen suhteeseen. Edelleen on korostettava, että kirjanpidossa tehdyt tulokinnat eivät suoraan sido verotuksen toimittamista, mutta niillä voi kuitenkin olla merkitystä verotuksen kannalta⁹⁷. Vero-oikeudellisella laajuusongelmalla voidaan kuitenkin katsoa olevan yhteys edellisessä pääluvussa käsiteltäviin kirjanpitolain mukaisiin säännöksiin, vaikka suoraa sitovuutta KPL:n ja EVL:n välisillä säännöksillä ei voida katsoa olevan. Edellisessä pääluvussa käsitelty lakien välinen suhde tulee kuitenkin esille siis myös laajuusongelmaa ratkaistaessa.

---

⁹⁵ Järvenoja 2016: s. 4

⁹⁶ Mähönen & Villa 2009: s. 44

⁹⁷ Järvenoja 2016: s. 5

Vero-oikeudellisen laajuusongelman ratkaisemisessa voi kirjanpidossa tehdyillä ratkaisuilla olla niin sanottu verotusta ohjaava vaikutus. Kirjanpidon voidaan katsoa ohjaavan verotuksessa käsiteltävän tulon realisoitumisen tulkintaa tai esimerkiksi menon vähennyskelpoisuuden ratkaisemista, mutta lainsäädännöllisestä näkökulmasta kirjanpidossa tehdyt ratkaisut eivät kuitenkaan sido verotusta koskevia ratkaisuja.⁹⁸

Kuten edellä mainitut seikat osoittavat, kirjanpito-oikeudellisella tulkinnalla voidaan kuitenkin osaltaan vaikuttaa vero-oikeudellisen laajuusongelman ratkaisemiseen. Tässä tutkimuksessa otetaan kantaa sekä tulon realisoitumiseen ja sen tulkintaan sekä menon vähennyskelpoisuuteen liittyen seikkojen arviointiin.

Yhtiön verotus toimitetaan pääsääntöisesti kirjanpidon perusteella tehdyn tilinpäätöksen pohjalta, jota on kuitenkin laajuusongelman ratkaisemiseksi korjattava verotuksen toimittamista varten. Verotuksellinen laajuusongelma ratkaistaan, kun kirjanpidon tulokseen lisätään sellaiset veronalaiset tulot, jotka eivät vielä sisälly kirjanpidon mukaisiin tuottoihin. Puolestaan tuloksesta tulee vähentää sellaiset verotuksessa vähennyskelvottomat menot, jotka on kirjattu kirjanpidon kuluihin. Tämän lisäksi tuloksesta vähennetään sellaiset verovapaat tulot, jotka sisältyvät kirjanpidon tuottoihin ja sellaiset vähennyskelpoiset menot, jotka eivät sisälly kirjanpidon kuluihin.⁹⁹

---

⁹⁸ Järvenoja 2016: s. 6

⁹⁹ Mähönen & Villa 2009: s. 46

Edellä selostettua laajuusongelman ratkaisemista on mahdollista havainnollistaa seuraavalla laskentakaavalla:

$$\begin{aligned}
 & \text{kirjanpidon tulos} \\
 & + \text{tuottoihin sisältyvät veronalaiset erät} \\
 & + \text{kuluihin sisältyvät vähennyskelvottomat erät} \\
 & - \text{tuottoihin sisältyvät verovapaat erät} \\
 & - \text{kuluihin sisältyvät vähennyskelpoiset erät} \\
 & = \text{verotettava tulo}
 \end{aligned}$$

Kuva 2. Verotettava tulo. ¹⁰⁰

Edellä esitelty Tikan alun perin esittämä laskentakaava ei kuitenkaan vastaa tosiasias-
 erotettavan tulon laskemista elinkeinoverolakien mukaan, mutta se on kuitenkin esi-
 tetty yleisenä perustana yrityksen erotettavan tulon laskennassa. Huomioitavaa on kui-
 tenkin myös se, ettei erotettavan tulon laskenta edellytä vastaavaa laskentaa kirjanpitoa
 toimitettaessa, vaan kirjanpito ja verotus toimitetaan toisiinsa nähden itsenäisesti. ¹⁰¹
 Tämän vuoksi kaavaa käytetään esimerkkinä laajuusongelman ratkaisemisesta tässä tut-
 kimuksessa, koska sen avulla voidaan havainnollistaa kirjanpidon tuloksen korjaamista
 elinkeinoverolain mukaisesti verotusta toimittaessa. Kirjanpidon tuloksesta saadaan siis
 elinkeinoverolain mukaisia korjauksia tekemällä muunnettua verotuksen näkökulmasta
 verovelvollisen erotettava tulo.

Kuten edellä käsitelty osoittaa, kirjanpidolla on vahva yhteys yhtiön toiminnan verotuk-
 selliseen menettelyyn. Lisäksi laajuusongelma osoittaa sen, ettei kirjanpidon tulos ole
 kuitenkaan suoraan verotuksen pohjana, vaan kirjanpidon tulosta tulee korjata verotuk-
 sellisen laajuusongelman ratkaisemiseksi. Kirjanpitolain mukaisen tulon käyttämisestä
 verotuksen tulon laskennassa on kuitenkin hyötyä, kuten edellä esitetty laskukaava

¹⁰⁰ Järvenoja 2016: s. 4

¹⁰¹ Järvenoja 2016: s. 4

osoittaa. Kirjanpitolain tuloksen ja verotettavan tulon ero kuitenkin korostaa luvussa 3.3 esitettyä kirjanpitolain ja elinkeinoverolain välistä suhdetta ja niiden sitovuutta toisiinsa nähden.

Laajuusongelman ratkaisemisessa olennaisessa osassa on virtuaalivaluuttoihin liittyvä realisoitumishetki, johon myös Verohallinto viittaa ohjeistuksessaan¹⁰². Huomioitavaa tässä kohtaa on lisäksi korostaa, että kirjanpidossa laajuusongelmaa lähestytään ensisijaisesti suoriteperusteen avulla, kun taas verotuksessa laajuusongelma ratkeaa perinteisesti realisointiperiaatteen mukaisesti¹⁰³. EVL:n ja KPL:n mukaisessa käsittelyssä on siis ainakin käsitteellistä eroa laajuusongelman ratkaisemisen osalta. Sekä suoriteperustetta että realisointiperiaatetta tullaan tarkastelemaan laajuusongelman ratkaisemiseksi seuraavien lukujen aikana. Seuraavissa alaluvuissa käsittelemme laajuusongelman näkökulmasta ensin veronalaisten tulojen määrittämistä ja sen jälkeen verotuksessa vähennyskelpoisten kulujen määrittämistä. Olennaisena tekijänä tarkastelussa on myös tämän tutkimuksen luvussa 1.4 esitelty niin sanottu realisointiperiaate.

4.1.2 Tulon veronalaisuus

Aikaisemmin tässä tutkimuksessa on käsitelty virtuaalivaluutan louhintaan ja virtuaalivaluutan kirjanpidolliseen käsittelyyn liittyviä tekijöitä ja keskeisimpiä periaatteita. Tässä luvussa päästään selvittämään tämän tutkimuksen pääasiallista tutkimuskysymystä eli sitä, miten virtuaalivaluutan louhinnalla saatua tuloa käsitellään elinkeinoverotuksen näkökulmasta. Virtuaalivaluutan louhinnan verotukseen vaikuttaa olennaisesti edellä käsitellyt tekijät virtuaalivaluutan kirjanpidollisesta tulkinnasta ja käsittelystä, joten tässä luvussa on tavoitteena sitoa yhteen kaikki edellä käsitelty saadaksemme mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan virtuaalivaluutan verokohtelusta ja esittääksemme ratkaisun edellä esiteltyyn verotuksen laajuusongelmaan.

---

¹⁰² Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.4

¹⁰³ Järvenoja 2016: s. 5

Virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon verokohtelusta löytyy suoranaista tulkintaa oikeuskäytännöstä sekä oikeuskirjallisuudesta melko niukasti. Virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon verotukseen soveltuvat kuitenkin elinkeinoverolain tulon veronalaisuutta koskevat yleiset säännökset, joiden avulla aihetta voidaan lähestyä ja tulkita laajemmin. Verohallinto puolestaan on antanut virtuaalivaluuttojen verotusta koskevan syventävän vero-ohjeen, mutta sen sisältö koskien yrityksen louhinnalla hankkimaa virtuaalivaluuttatuloa koskien voidaan katsoa olevan melko niukka verrattuna TVL:n mukaista verotusta koskevaa tilannetta.

Elinkeinoverolain säännökset koskien tulojen veronalaisuutta löytyvät lain 4-6 §:stä. Perussäännös tulojen veronalaisuudesta löytyy EVL 4 §:stä, jossa on säädetty seuraavaa elinkeinotulon veronalaisuudesta:

” Veronalaisia elinkeinotuloja ovat elinkeinotoiminnassa rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. ”

Elinkeinoverolaissa voidaan katsoa olevan niin sanottu tulojen laaja veronalaisuus, sillä lähtökohtaisesti veronalaisia tuloja ovat kaikki yhtiön saamat tulot, ellei niitä ole laissa säädetty verovapaiksi ¹⁰⁴. Laissa on määritelty esimerkinomainen luettelo veronalaisista tuloista elinkeinoverolain 5 §:ssä pykälässä. Lisäksi lain 6 §:ssä on lisäksi säädetty tuloeristä, joiden ei katsota elinkeinoverolain näkökulmasta olevan veronalaista tuloa.

Edellä mainittujen säännösten perusteella voidaan katsoa olevan riidatonta, että yhtiön harjoittama virtuaalivaluutan louhinta on elinkeinoverolain näkökulmasta verotettavaa elinkeinotuloa. Elinkeinoverolaissa ei ole sellaisia säännöksiä, jotka rajoittavat virtuaalivaluutan louhinnalla hankittujen tulojen veronalaisuutta. Huomioitavaa on lisäksi, että yhtiön verotettavan tulon laskemisen perustana on kirjanpitolaissa säädetyn mukainen tilinpäätös ¹⁰⁵.

---

¹⁰⁴ Andersson & Penttilä 2014: s. 91

¹⁰⁵ Ihantola & Leppänen 2018: s. 15

Kirjanpitolain tulos ei kuitenkaan edellä käsitellyn mukaisesti ilmaise suoraan verotettavaa tuloa, vaan siihen tulee tehdä EVL:n mukaisia korjauksia laajuusongelman ratkaisemiseksi¹⁰⁶. Näitä korjauksia eli vähennyskelpoisiin menoihin liittyviä periaatteita käsitellään myöhemmin tässä tutkimuksessa luvussa 4.1.4.

Vaikka louhintatulon voidaan katsoa olevan riidattomasti veronalaista, täytyy veronalaisen tulojen osalta ratkaista kuitenkin niiden realisoitumishetki. Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon realisoitumishetkeä erityisesti vero-oikeudellisen realisoitumisperiaatteen näkökulmasta, joka esiteltiin ensimmäisen kerran tässä tutkimuksessa luvussa 1.4.

4.1.3 Tulon realisoituminen

Tulo on oikeuskirjallisuudessa määritelty jostakin yhtiön suoritteesta saaduksi vastikkeeksi. Suoritteesta saatu vastike eli tulo syntyy, kun suorite on luovutettu. Suoritteen luovutushetki on siis hetki, jolloin suoritteesta vastikkeena saatu tulo todellisuudessa realisoituu¹⁰⁷. Vaihto-omaisuuden osalta on tulon realisoitumishetkestä säädetty elinkeinoverolain 13 §:n ensimmäisessä virkkeessä seuraavaa:

” Hyödyke luetaan vaihto-omaisuuteen siitä alkaen, kun se on lähetetty, toimitettu tai muuten luovutettu verovelvolliselle, siihen saakka, kun verovelvollinen on sen luovuttanut taikka se on kulutettu, tuhoutunut tai muuten menetetty. ”

Edellä mainitun säännöksen pohjalta vaihto-omaisuuteen kuuluvan suoritteen tulo syntyy silloin, kun se lakkaa olemasta vaihto-omaisuutta eli silloin, kun se on luovutettu eteenpäin. Tämän perusteella niiden louhintaa harjoittavien yhtiöiden osalta, joiden louhima virtuaalivaluutta luetaan vaihto-omaisuuteen, realisoituu tulo vasta sitten kun louhinnalla saatu virtuaalivaluutta luovutetaan eteenpäin.

---

¹⁰⁶ Järvenoja 2016: s. 5

¹⁰⁷ Andersson & Penttilä 2014: s. 105

Tulon realisoitumisen arvioinnissa käytetään perusteena lisäksi suoriteperiaatetta, jonka mukaan tulo realisoituu silloin, kun suorite on tosiasiallisesti luovutettu ostajalle eli suoritteiden hallinta on tosiasiallisesti siirtynyt ja lakannut kuuluvasta vaihto-omaisuuteen. Koska suorite vaihtaa omistajaa, ei virtuaalivaluutta voi kuulua samanaikaisesti kahden eri verovelvollisen vaihto-omaisuuteen.¹⁰⁸ Suoriteperusteen lisäksi tulon realisoitumishetkeä on mahdollista arvioida muidenkin vero-oikeudellisten periaatteiden avulla.

Aiemmin tämän tutkimuksen alussa luvussa 1.4 esiteltiin yksi tulovero-oikeuden keskeisiin periaatteisiin lukeutuva realisointiperiaate. Realisointiperiaate tarkoittaa verotuksen kannalta sitä, milloin virtuaalivaluutan louhinnalla vastaanotettu tulo syntyy. Realisointiperiaatteen mukaisesti tulo voi olla veronalaista vasta silloin, kun se on realisoitunut¹⁰⁹. Virtuaalivaluuttojen louhintatulon osalta on kuitenkin selvitettävä sen realisoitumishetki. Realisoitumishetken viitataan myös aikaisemmin mainitussa EVL 13 §:ssä.

Virtuaalivaluutan osalta realisoitumishetki tarkoittaa sitä, että louhittu virtuaalivaluutta realisoituu suoriteperiaatteen mukaisesti silloin, kun se tosiasiallisesti siirtyy yhtiön vaihto-omaisuudesta uudelle omistajalleen. Tulo on syntynyt siis vasta siinä vaiheessa lopullisesti, kun verovelvollisen ei enää tarvitse tehdä sen eteen luovutustoimia¹¹⁰.

Elinkeinoverolain mukaan virtuaalivaluutan louhinnalla hankittu tulo realisoituu siis vasta sillä hetkellä, kun yritys luovuttaa louhimansa virtuaalivaluutan eteenpäin. Tämä on tärkeä ymmärtää, sillä esimerkiksi henkilöverotuksessa louhintatulo realisoituu silloin, kun verovelvollinen on saanut valuutan hallintaansa¹¹¹. On siis tärkeää ymmärtää, että elinkeinoverolain mukaisessa verotuksessa virtuaalivaluutan louhinnalla hankittu tulo realisoituu eri kriteerien mukaan, kuin edellä mainitun henkilöverotuksen säännösten mukaan.

---

¹⁰⁸ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 137

¹⁰⁹ Andersson & Penttilä 2014: s. 106

¹¹⁰ Järvenoja 2016: 5

¹¹¹ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.1

Aikaisemmin tässä tutkimuksessa verrattiin virtuaalivaluutan louhintaa kullan louhintaan. Kuten myös kullan louhintaa harjoittavalla yhtiöllä, tulo realisoituu vasta silloin, kun kulta luovutetaan eteenpäin ja se lakkaa olemasta yhtiön vaihto-omaisuuteen kuuluva omaisuus. Sama periaate pätee myös virtuaalivaluutan louhintaan. Yhtiö louhii virtuaalivaluutaa, jolloin louhituista lohkoista tulee yhtiön vaihto-omaisuutta. Tämän jälkeen louhinnalla saatu tulo realisoituu silloin, kun yhtiö luovuttaa virtuaalivaluutan eteenpäin.

Tulon realisoituminen elinkeinoverolain säännösten mukaisesti voidaan tiivistää seuraavalla tavalla: yhtiöllä, jonka liiketoiminnan luonteena on virtuaalivaluutan liikkeellelasku ja virtuaalivaluutta on hankittu myyntitarkoituksessa, realisoituu louhinnalla hankittu tulo silloin, kun yhtiö luovuttaa hankkimansa virtuaalivaluutan eteenpäin. Tällöin virtuaalivaluutta lakkaa olemasta yhtiön vaihto-omaisuutta ja siirtyy uuden omistajan hallintaan, joten realisoitumishetkenä on virtuaalivaluutan luovutushetki. Elinkeinotoiminnassa virtuaalivaluutan realisoituminen ei siis tapahdu silloin, kun yhtiö vastaanottaa louhinnalla saadun virtuaalivaluutan hallintaansa. Realisoituminen tapahtuu vasta silloin, kun yhtiö luovuttaa louhinnalla hankkimansa virtuaalivaluutan eteenpäin.

4.1.4 Menon vähennyskelpoisuus

Elinkeinoverolain toisessa luvussa säädetään puolestaan menojen vähennyskelpoisuudesta. Säännöksen katsotaan olevan symmetriaperiaatteen mukainen, sillä myös vähennyskelpoisuuden voidaan katsoa olevan laaja, kuten vastaavasti myös tulon veronalaisuuden¹¹². EVL 7 §:n mukaan:

” Vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja menetykset. ”

Menojen laajan vähennyskelpoisuuden lisäksi EVL 8 §:stä löytyy esimerkinomainen luettelo verotuksessa vähennyskelpoisista menoista ja menetyksistä. Pykälässä vähennyskelpoisiksi menoiksi on luokiteltu muun muassa rahoitusomaisuuden ja vaihto-omaisuuden

---

¹¹² Wikström, Ossa & Urpilainen 2015: s. 233

hankintamenot (EVL 8 §). Edellä mainittuun pykälään lisättiin tulolähdejaon poistamisen yhteydessä maininta rahoitusomaisuuden hankintamenojen vähennyskelpoisuudesta, sillä aiemmin siitä ei ollut mainintaa laissa ¹¹³. Sekä vaihto-omaisuuteen että rahoitusomaisuuteen kuuluvien omaisuuserien osalta on siis mahdollista vähentää niiden hankintamenot elinkeinoverolain säännösten mukaisesti. Seuraavaksi nousee kuitenkin esille kysymys siitä, miten hankintamenot määrittyvät kyseisten omaisuuslajien osalta.

EVL:ssa vähennyskelpoisina menoina voidaan katsoa elinkeinoverolain näkökulmasta tarkoitettavan lähtökohtaisesti tuotannontekijöistä suoritettuja vastikkeita ¹¹⁴. Menolla tarkoitetaan elinkeinoverolain näkökulmasta ensisijaisesti reaalisia menoja eli toisin sanoen tuotannontekijän vastaanottamisesta suoritettuja menoja ¹¹⁵. Vähennyskelpoisuus ulottuu elinkeinoverolain mukaan siis kuluihin, joita on käytetty tuotannontekijöistä maksettaviin suoritteisiin.

Edellä käsiteltyjen seikkojen perusteella EVL:n mukaisten menojen vähennyskelpoisuuden voidaan katsoa olevan laaja, sillä lähtökohtana on kaikkien niiden menojen vähennyskelpoisuus, jotka ovat johtuneet tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä. Vähennyskelpoisuuden laajuutta voidaan perustella myös sillä, että elinkeinoverolaissa on melko niukasti menon vähennyskelpoisuutta rajoittavia säännöksiä.

Elinkeinoverolain mukaisten menojen laajaa vähennyskelpoisuutta on mahdollista perustella myös sillä, että kaikki elinkeinotoiminnan tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot ja menetykset ovat lähtökohtaisesti vähennyskelpoisia, ellei vähennyskelpoisuutta ole nimenomaisesti rajoitettu laissa. Näistä vähennyskelpoisista menoista käytetään elinkeinoverolaissa termiä luonnolliset vähennykset, jotka ovat aina vähennyskelpoisia, ellei niitä ole erityisesti säädetty vähennyskelvottomiksi laissa. ¹¹⁶

---

¹¹³ HE 257/2018: s. 36

¹¹⁴ Andersson & Penttilä 2014: s. 255

¹¹⁵ Järvenoja 2016: s. 5

¹¹⁶ HE 257/2018: s. 6

Vähennyskelpoisuuden kannalta on huomioitava, ettei vähennyskelpoisuuden perusteena tarvitse olla välttämättä menoa vastaavan tulon tosiasiallinen syntyminen, vaan vähennyskelpoisuuteen oikeuttaa lähtökohtaisesti tulonhankkimistarkoitus¹¹⁷. Tämän perusteella voidaan tulkita, että menojen vähennyskelpoisuus syntyy, mikäli menon syntymisen perusteena on ollut ainakin tarkoitus hankkia tuloa. Olennaista ei siis ole se, onko tulo tosiasiaassa syntynyt vaan se, onko menon syntymisen taustalla ollut tavoite sitä vastaavasta tulosta. Tässäkin korostuu verovelvollisen perusteluvollisuus.

Verohallinto on syventävissä vero-ohjeissaan ottanut kantaa virtuaalivaluutan hankkimisesta aiheutuneiden menojen vähennyskelpoisuuteen. Verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti yrityksellä on lähtökohtaisesti oikeus vähentää virtuaalivaluutan hankkimisesta sekä säilyttämisestä aiheutuneet kulut verotuksessa. Lisäksi virtuaalivaluuttaan liittyvät arvonlaskut ja menetykset voivat olla vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan tulolähteessä. Tässä tilanteessa arvonlaskujen ja menetysten vähennyskelpoisuuteen vaikuttaa se, mihin omaisuuslajiin virtuaalivaluutta kuuluu.¹¹⁸

Vähennyskelpoisuuden voidaan virtuaalivaluutan louhimisesta aiheutuneiden tulojen osalta ulottua kaikkiin niihin kuluihin, joita on käytetty louhintatulon hankkimiseen¹¹⁹. Koska virtuaalivaluutan louhinta voidaan tulkita elinkeinotoiminnassa tulon hankkimiseksi ja säilyttämiseksi, ovat louhinnasta aiheutuneet tulot riidattomasti myös vähennyskelpoisia verotuksessa. Voimme jälleen palata vertaukseen virtuaalivaluutan ja kullan louhinnan samankaltaisuuksista. Kullan louhinnassa vähennyskelpoisia ovat muun muassa laitteet ja muut resurssit, joita käytetään kullan louhimiseen. Vastaavasti kaikki sellaiset kulut, joita on käytetty virtuaalivaluutan louhintaan, ovat edellä käsitellyn mukaisesti vähennyskelpoisia. Seuraavaksi tarkastellaan laajuusongelmaan liittyviä erityispiirteitä Proof of Work -protokollaa käytettäessä.

---

¹¹⁷ Wikström, Ossa & Urpilainen 2015: s. 233

¹¹⁸ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3

¹¹⁹ Sorsa 2015: s. 34

4.1.5 Proof of Work -menetelmän erityispiirteet

Aikaisemmin luvussa 2 käsiteltiin virtuaalivaluutan louhintaan käytettäviä erilaisia menetelmiä. Verohallinto on syventävissä vero-ohjeissaan ottanut erityisesti kantaa *Proof of Work* -menetelmän erityispiirteisiin. Verohallinnon ohjeissa on mainittu *Proof of Work* -menetelmän osalta, että kyseistä menetelmää käyttäessä saatu virtuaalivaluutta on mahdollista rinnastaa suoritemyynnistä saatuihin tuloihin. Perusteena suoritemyynnistä saatuihin tulojen rinnastamiseen on se, että menetelmällä saatujen virtuaalivaluuttojen hankinta perustuu yhtiön olemassa olevien tuotannontekijöiden käyttämiseen.¹²⁰ Seuraavaksi perehdytään kyseisen menetelmän osalta erityisesti sen menojen vähennyskelpoisuuteen liittyviin erikoispiirteisiin, joita Verohallinto on ohjeessaan nostanut esille.

Koska erityisesti Proof of Work -protokollalla louhittava virtuaalivaluutta perustuu edellä mainitun mukaisesti yhtiön tuotannontekijöiden hyödyntämiseen, voidaan tämän osalta yhtiöllä tulkita olevan myös oikeus vähentää tulon hankkimisesta aiheutuneet menot verotuksessa. Verohallinto ei ole syventävissä vero-ohjeissaan suoranaisesti ottanut kantaa vähennyskelpoisiin kuluihin elinkeinotoiminnan osalta käytännön tasolla.

Yleisesti tuloverotuksen osalta vähennyskelpoisina kuluina voidaan kuitenkin pitää esimerkiksi louhintaan käytetyn sähkön kulutusta sekä louhintaan käytettävän laitteen hankintamenoa¹²¹. Koska edellä käsitellyn mukaisesti verovelvollisella on lähtökohtaisesti oikeus vähentää kaikki tulonhankkimistarkoituksessa syntyneet menot verotuksessa, on myös virtuaalivaluuttojen louhinnan osalta laaja vähennyskelpoisuus ja lähtökohtaisesti kaikki louhintaan käytetyt menot ovat vähennyskelpoisia.

Oikeuskirjallisuudessa on korostettu, että sähkönkulutuksesta aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia lähtökohtaisesti silloin, kun sähkönkulutuksen synnyttävät menot ovat riittävällä tavalla osoitettavissa¹²². Oikeuskirjallisuuden lisäksi myös Verohallinto on

---

¹²⁰ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: luku 3.2

¹²¹ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: luku 2.5.3

¹²² Sorsa 2015:s. 31

ohjeessaan nostanut esille erityisesti sen, että verovelvollisella on oltava riittävän luotettava selvitys louhintaan käytettyjen kulujen suuruudesta ¹²³. Mikäli verovelvollisella on siis antaa selvitys siitä, että kulut ovat aiheutuneet nimenomaan virtuaalivaluutan louhinnasta, on verovelvollisella lähtökohtaisesti oikeus vähentää menot verotuksessa.

Proof of Work -menetelällä louhittaessa on toiminnan kuluttama sähkönkulutus todella suurta, on näiden menojen suuruus myöskin verotuksen kannalta merkittävä. Käytännön tasolla Bitcoinin louhintaan käytettävien menojen suuruuteen vaikuttaa muun muassa louhijan solmima sähkösojimus sekä käytettävän laitteiston teho eli se, kuinka paljon kyseinen laitteisto käyttää sähköä ¹²⁴. Myös Verohallinto on ohjeistuksessaan korostanut kyseisen menetelmän osalta sen suurta energiankulutusta ja sähköön kuluvien menoerien merkittävyyttä verotuksen kannalta ¹²⁵. Näillä tekijöillä voi olla siis merkittävä vaikutus menojen suuruuteen. Sähkönkulutuksesta on käyty paljon keskustelua ja väitelyä viime vuosien aikana. Bitcoinin kuluttamaa sähkönkulutusta voidaan verrata kokonaisen maan kuluttamaan sähkönkulutukseen, sillä esimerkiksi vuonna 2013 Bitcoin-verkoston katsottiin kuluttavan jo 2.55 gigawattia sähköä, kun esimerkiksi Irlannissa kulutettiin sähköä samaan aikaan 3.1 gigawattia ¹²⁶. Tämä kertoo siitä, että sähkönkulutus voi olla siis erittäin merkittävä menoerä virtuaalivaluuttojen louhinnassa.

Helsingin Sanomien artikkelin mukaan virtuaalivaluutan louhintaa ei kuitenkaan ole mahdollista suorittaa niin sanotulla ”keskivertotietokoneella” vaan louhintaan tarvitaan keskimääräistä tehokkaampaa laitteistoa, jonka sähkönkulutus on vastaavasti myös suurempi ¹²⁷. Koska laitteisto on siis todennäköisesti kalliimpi kuin tavalliseen käyttöön hankittava tietokone, on sen hankintameno myös todennäköisesti tavallista tietokonetta suurempi. Laitteiston hinnalla on vaikutusta myös myöhemmin luvussa 4.3 käsiteltävään jaksotusongelmaan.

---

¹²³ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.3

¹²⁴ Virtuaalivaluutta.com 2021: Bitcoin louhinta ja sähkönkulutus

¹²⁵ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.3

¹²⁶ De Vries 2018: s. 1

¹²⁷ Kukkonen 2021

4.2 Arvostusongelma

4.2.1 Yleistä

Arvostusongelma on laajuusongelman ohella yksi vero-oikeudellisesti keskeisimmistä tulkintakysymyksistä. Arvostusongelmalla on vahva yhteys edellä käsiteltyyn laajuusongelmaan sekä myös myöhemmin tässä tutkimuksessa käsiteltävään jaksotusongelmaan.

Arvostusongelmalla tarkoitetaan verotuksen kannalta erityisesti kysymystä siitä, miten veronalaisten tulojen ja kulujen arvo määritetään¹²⁸. Kyse on siis ensisijaisesti tämän tutkimuksen kannalta virtuaalivaluutan louhinnalla syntyneiden uusien virtuaalivaluutosten arvon sekä louhinnasta aiheutuneiden kulujen arvon määrittämisestä. Pohjana verotuksellisen arvostusongelman ratkaisemisessa on yhtiön kirjanpidon perusteella toimitettu tilinpäätös, jota tulee aikaisemman käsittelyn perusteella muokata verotettavan tuloon määrittämiseksi.

Vero-oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna on lähtökohtaisesti tuloverotuksessa olemassa kolme erilaista arvostustasoa. Näitä arvostustasoja ovat verotuksessa poistamaton hankintameno, alkuperäinen hankintameno sekä käypä arvo¹²⁹. Näitä termejä tullaan käsittelemään tässä luvussa edellä kuvatun arvostusongelman ratkaisemiseksi. Arvostusongelmaan pyritään tässä tutkimuksessa selvittämään ratkaisu määrittelemällä muun muassa virtuaalivaluutan käypä arvo sekä selvittämällä, miten virtuaalivaluutan arvo muutetaan euromääräiseen arvoonsa erityisesti elinkeinoverolain säännösten nojalla.

Virtuaalivaluuttojen osalta arvostamisongelman ydin liittyy erityisesti virtuaalivaluutan muuttamiseen sen euromääräiseen arvoonsa. Arvostamisongelma saattaa tässä tilanteessa muodostua erityisen haastavaksi ja tulkinnanvaraiseksi, kun virtuaalivaluutan

---

¹²⁸ Mähönen & Villa 2009: s. 44

¹²⁹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 56

louhinnalla saatua tuloa ei ole mahdollista verrata esimerkiksi vastikkeen arvoon. Seuraavaksi siirrytään käsittelemään louhintatulon arvostamiskysymyksiä tarkemmin.

4.2.2 Virtuaalivaluuttatulon arvostaminen

Edellä esiteltiin verotuksen näkökulmasta arvostamisongelmaan liittyvät keskeisimmät periaatteet ja tarkasteltavat kysymykset. Seuraavaksi pyritään saamaan virtuaalivaluuttojen verotuksen osalta ratkaisu arvostamisongelmaan.

Kuten sanottu, sekä virtuaalivaluutan hankintameno että yhtiön hallussa oleva virtuaalivaluutta on verotuksen toimittamista varten muutettava euromääräiseen arvoonsa. Yhtiön verotuksessa virtuaalivaluutan arvostaminen euromääräiseksi tapahtuu aikaisemmin käsitellyn KILA:n lausunnon mukaan realisoitumishetken, eli lausunnon mukaan virtuaalivaluutan maksupäivän, mukaiseen arvoonsa¹³⁰. Huomioitavaa kuitenkin on, että realisoitumishetki saattaa elinkeinoverolain näkökulmasta olla eri, kuin KILA:n tulkitseman kirjanpitolain näkökulmasta. Asiaa tulee tässä yhteydessä lähestyä siis verotusta toimitettaessa elinkeinoverolain näkökulmasta.

Aikaisemmin käsitellyn mukaisesti virtuaalivaluutta on siis hyödyllistä muuttaa jo kirjanpitoa tehtäessä euromääräiseen arvoonsa, jolloin verotusta toimittaessa on mahdollista käyttää kirjanpitoon merkittyä euromääräistä arvoa. Verotuksellinen arvo määräytyy tämän perusteella lähtökohtaisesti siis kirjanpitoarvon mukaisesti. Tällöin tarkasteltavaksi nousee erityisesti kysymys siitä, mikä on realisoitumishetki ja milloin virtuaalivaluutan louhinnalla hankittu tulo realisoituu.

Lähtökohtana virtuaalivaluutalla hankitun tulon verotuksessa on, että ne arvostetaan verotusta varten käypään arvoonsa¹³¹. Käyvällä arvolla tarkoitetaan kyseisen omaisuuden todennäköistä luovutushintaa¹³². Käypä arvo tarkoittaa siis yleisesti sitä arvoa, jolla

---

¹³⁰ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.4

¹³¹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 55

¹³² Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020c: kohta 1.1

omaisuuserä todennäköisesti luovutettaisiin eteenpäin. Virtuaalivaluutan osalta tämä tarkoittaa sitä, että louhintatulon arvoksi tulee se euromääräinen arvo, jolla kyseinen virtuaalivaluuttaerä luovutettaisiin todennäköisesti eteenpäin. Käytännön tasollahan tämä arvo saadaan johdettua niistä arvoista, joilla virtuaalivaluuttaa kyseisellä hetkellä myydään virtuaalivaluutan tarjoajan toimesta. Tätäkin on mahdollista jälleen kerran verrata kullan louhintaan – kulta arvostetaan siihen arvoon, jolla sitä todennäköisesti myy-täisiin eteenpäin. Samoin menetellään virtuaalivaluutan osalta.

Kuten aikaisemmin luvussa 4.1.3 käsiteltiin, louhinnalla hankitun virtuaalivaluutan tulo realisoituu vasta silloin, kun verovelvollinen luovuttaa virtuaalivaluuttaa eteenpäin. Tämä tarkoittaa sitä, että virtuaalivaluutta tulee arvostaa luovutushetken mukaiseen euromääräiseen arvoonsa. Proof of Work -protokollalla suoritettava virtuaalivaluutan louhinta perustuu yrityksen tuotannontekijöiden käyttöön, joten kyseisessä tilanteessa louhinnalla saatu tulo voidaan rinnastaa suoritemyynnillä saatuihin tuloihin ¹³³. Tämä tukee erityisesti sitä, että realisoitumishetki on silloin, kun virtuaalivaluutta luovutetaan eteenpäin ja sen vuoksi arvostus tulee tehdä luovutushetken mukaiseen euromääräiseen arvoon.

Tulon arvostamisen osalta on otettava huomioon virtuaalivaluutan erityispiirteet. Koska virtuaalivaluutta ei ole virallista valuuttaa, ei sen arvostamisessa ole mahdollista ottaa huomioon esimerkiksi elinkeinoverolain mukaisia valuuttakurssimuutoksia. Valuuttakurssimuutoksista säädetään elinkeinoverolain 5.12 § sekä 18.3 §:ssä. Verovelvollisella ei siis ole mahdollisuutta vähentää elinkeinoverolain perusteella virtuaalivaluutan arvoon vaikuttavia valuuttakurssimuunnoksia johtuen siitä, ettei virtuaalivaluutta ole virallinen maksuväline kansallisen lainsäädännön mukaan eikä myöskään muuten vakiintunut maksuvälineen asemassa. Tämä tuli aikaisemmin esille jo siinä kohtaa, kun todettiin, ettei virtuaalivaluutta ole lähtökohtaisesti mahdollista luokitella kuuluvan rahoitusomaisuuteen.

---

¹³³ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.2

Virtuaalivaluuttojen osalta käyvän arvon määrittämisessä voidaan katsoa olevan erityispiirteitä sen osalta, ettei tuloverotuksessa tai muutoin Verohallinnon ohjeista löydy virtuaalivaluutan osalta erityissääntelyä sen arvon määrittämiseen. Verohallinto on ottanut kantaa arvon määrittämiseen ainoastaan TVL:n mukaisissa tilanteissa, mutta ei erikseen EVL:n osalta. Tästä voidaan päätellä, että samat tuloverotusta koskevat säännökset soveltuvat lähtökohtaisesti sekä henkilökohtaisen tulon että elinkeinotulon verotuksen osalta käyvän arvon määrittämiseen.

Käypä arvo määritetään lähtökohtaisesti luovutuksen kohteena olevan omaisuuden kauppahinnan perusteella, mutta toissijaisesti voidaan käyttää myös muita arvonmäärittäytystapoja. Tällaisia muita arvonmäärittäytystapoja ovat muun muassa omaisuuden todennäköinen luovutushinta.¹³⁴

Edellä käsiteltiin pääpiirteittäin tulon arvostamiseen liittyviä säännöksiä ja lähtökohtia. Johtopäätöksenä tulon arvostamisesta voidaan sanoa, että se virtuaalivaluutan louhinnalla saatu tulo arvostetaan sen luovutushetken mukaiseen arvoon. Seuraavaksi siirrytään käsittelemään tarkemmin virtuaalivaluutan hankintamenoa ja sen määräytymistä.

4.2.3 Hankintameno määrittäminen

Hankintameno käsitteellinen määritelmä löytyy EVL 14 §:n ensimmäisestä virkkeestä:

”Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden sekä muun omaisuuden hankintameno on hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta johtuneiden välittömien menojen määrä.”

Elinkeinoverolain säännöksen mukaan hankintamenolla tarkoitetaan siis hankintaan ja valmistukseen liittyvien välittömien menojen kustannuksia. Hankintaan ja valmistukseen kohdistuvia menoja voidaan kutsua myös kiinteiksi menoiksi, joita on mahdollista

---

¹³⁴ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020c: kohta 1.2

vähentää verotuksessa ainoastaan silloin, kun vastaavat vähennykset on kirjattu yrityksen kirjanpitoon ¹³⁵. Tämä tulee esille EVL 54 §:stä, jonka mukaan:

” Verovelvollisella on oikeus sen mukaan kuin edellä on säädetty jakaa saamansa tuloerä usealle verovuodelle sekä vähentää vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa. ”

Hankintameno määrittäminen voidaan suorittaa lähtökohtaisesti eri tavoin riippuen siitä, mihin omaisuuslajiin virtuaalivaluutta luokitellaan. Lisäksi Kirjanpitolautakunta on lausunnossaan suositellut, että erityisesti verotusta varten eri virtuaalivaluuttayksiköiden hankintamenoja seurattaisiin erikseen jokaisen vastaanotetun virtuaalivaluuttaerän osalta ¹³⁶. Verovelvollisen on tämän perusteella hyödyllistä kirjata jokaisen virtuaalivaluuttayksikön osalta sen hankintameno ylös jo virtuaalivaluutta vastaanottaessaan.

Koska hankintameno määrittämiseen vaikuttaa se, mihin omaisuuslajiin kyseinen omaisuus kuuluu, tullaan seuraavaksi tarkastelemaan hankintameno määrittämistä erikseen rahoitus- ja vaihto-omaisuuteen kuuluvien omaisuserien osalta. Hankintameno arvon määrittämiseen vaikuttavat siis sekä virtuaalivaluutan arvo sen realisoitumishetkellä että omaisuuslaji, johon virtuaalivaluutta luokitellaan ¹³⁷. Näitä tekijöitä lähdetään käsittelemään seuraavaksi ensin rahoitusomaisuuden ja sen jälkeen myös vaihto-omaisuuden osalta.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuteen luokiteltavan omaisuuden hankintameno osalta ei löydy juurikaan tulkintaa. Tätä selittää esimerkiksi se, ettei rahoitusomaisuuteen kuuluvien omaisuserien hankintameno määrittämisestä ole olemassa erillisiä säännöksiä elinkeinoverolaissa.

---

¹³⁵ Kukkonen & Walden 2020: Osa 1.4 Verotettavan tulon määrittäminen kirjanpidosta

¹³⁶ KILA 1895/23.10.2012: kappale 3.10

¹³⁷ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.4.

Verohallinto on ottanut hankintamenon määrittämiseen kantaa ja syventävän vero-ohjeen mukaan rahoitusomaisuuteen kuuluvien omaisuuserien hankintameno määritellään todellisen hankintamenon mukaan. Verohallinto korostaa ohjeistuksessaan, että hankintameno tulee määritellä yksilöllisesti todellisen hankintamenon perusteella.¹³⁸

Hallituksen esityksessä on viitattu rahoitusomaisuuteen kuuluvan omaisuuserän hankintamenon arvostamiseen. Esityksen mukaan rahoitusomaisuuden hankintamenosta on mahdollista tehdä arvonalentumiskirjaus, mutta rahoitusomaisuuteen kuuluvan omaisuuserän arvonalentumisen voidaan katsoa olevan vähennyskelpoista vasta silloin, kun se on lopullinen¹³⁹. Rahoitusomaisuuden arvonalentumiskirjaus voidaan katsoa olevan mahdollista edellä käsitellyn mukaisesti vasta sitten, kun kyseisen omaisuuserän arvo ei voi enää muuttua eli silloin, kun omaisuuserän hinta on lopullinen.

Kuten edellä käsitelty osoittaa, ei hankintamenon määrittämiselle rahoitusomaisuuteen kuuluvien omaisuuserien osalta ole erityistä sääntelyä. Verohallinnon ohjeessa viitataan todelliseen hankintamenuun, joten rahoitusomaisuuteen kuuluvan omaisuuden hankintamenon määrittäminen perustuu siis omaisuuserään hankintaan käytettyihin todellisiin kustannuksiin.

Vaihto-omaisuus

Toisin kuin rahoitusomaisuuteen, vaihto-omaisuuteen kuuluvien omaisuuserien hankintamenon määrittämisestä löytyy säännöksiä sekä niiden tulkintaa huomattavasti enemmän.

Vaihto-omaisuuteen kuuluvan omaisuuden hankintameno määritetään FIFO-periaatteen (first in, first out) avulla. Tämä tarkoittaa käytännössä, että omaisuus määritetään

---

¹³⁸ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.4

¹³⁹ HE 257/2018: s. 7

olettaen, että hyödykkeet luovutetaan eteenpäin niiden hankkimisjärjestyksessä. FIFO-periaatetta sovelletaan sekä kirjanpidossa että verotusta toimittaessa, ellei verovelvollinen osoita jotakin muuta poikkeavaa käyttöjärjestystä.¹⁴⁰ Verovelvollisen on edellä mainitun perusteella siis esitettävä riittävästi näyttöä siitä, että verotuksessa tulisi soveltaa jotakin muuta periaatetta kuin FIFO-periaatetta. Mikäli verovelvollinen ei muuta näytä, sovelletaan lainsäädännön perusteella siis edellä mainitun mukaisesti FIFO-periaatetta. FIFO-periaatteesta on säädetty myös EVL 14.2 §:ssä:

”Verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintameno suuruus määritetään, ellei verovelvollinen muuta näytä, olettaen, että samanlaiset hyödykkeet on luovutettu tai kulutettu siinä järjestyksessä, missä ne on hankittu.”

Vaikka elinkeinoverolain säännösten mukaan verovelvollisen esittämän näytön perusteella voidaan hankintameno vaihto-omaisuudessa määrittää jollakin muulla kuin FIFO-periaatteella, on oikeuskäytännön perusteella tulkittu, ettei verotuksessa hankintamenoa määrittää kuitenkaan esimerkiksi LIFO-periaatteella¹⁴¹. LIFO-periaate (last in, first out) tarkoittaa FIFO-periaatteeseen verraten sen vastakohtaa, sillä menetelmässä hankintameno arvostetaan käänteisessä järjestyksessä uusimmasta vanhimpaan.

Hankintameno arvoon on mahdollista vaikuttaa myös elinkeinoverolaissa säädetyllä arvonalennuskirjauksella. Arvonalennuskirjauksesta on säädetty EVL 28 §:ssä, jonka mukaan:

”Vaihto-omaisuuden hankintameno on sen verovuoden kulu, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintameno on verovuoden kulu kuitenkin se osa, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintameno tai siitä samana ajankohtana todennäköisesti saatavan luovutushinnan taikka kirjanpitolaain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa tarkoitetun nettorealisoituarvon.”

---

¹⁴⁰ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 155

¹⁴¹ Ks. esim. KHO 1999/2208 & KHO 2006/2469

Edellä käsitellyn säännöksen perusteella verovelvollisella on siis mahdollisuus tehdä hankintameno arvonalennuskirjaus, mikäli vaihto-omaisuuden arvo on vähentynyt verrattuna sen todelliseen hankintamenoon. Koska tästä oikeudesta on säädetty elinkeinoverolaissa, on myös louhintatulon hankintamenosta mahdollista tehdä arvonalennuskirjaus, mikäli verovelvollinen täyttää elinkeinoverolain 28 §:n säännöksen vaatimukset. Vaihto-omaisuuden hankintameno tulee arvostaa EVL 28 §:n mukaisesti niin kutsutun alimman arvon periaatteen mukaisesti, jonka mukaan kaikki arvonnousut on jätettävä huomioimatta, mutta arvonalennukset ovat mahdollisia kirjata ¹⁴².

Hallituksen esityksessä on otettu kantaa siihen, mikä kaikki vaihto-omaisuuden hankintamenosta on vähennyskelpoista elinkeinoverotuksessa. Vaihto-omaisuuden vähennyskelpoiseksi määräksi voidaan lähtökohtaisesti katsoa olevan se osa, joka ylittää verovuoden päättyessä vastaavan omaisuuserän todennäköisen hankintahinnan ¹⁴³. Vähennyskelpoista ei siis ole vaihto-omaisuuden hankintahinta kokonaisuudessaan vaan se osuus, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden todennäköisen hankintahinnan määrän.

Tässä luvussa on käsitelty virtuaalivaluuttojen louhintatulon verotukseen liittyvää arvostusongelmaa. Tässä yhteydessä on sivuttu sitä tosiasiaa, että arvostusongelmalla voidaan katsoa olevan vahva yhteys myös vero-oikeudelliseen jaksotusongelmaan. Seuraavaksi siirrymme käsittelemään virtuaalivaluuttatuloon liittyvää jaksotusongelmaa tarkemmin elinkeinoverolain näkökulmasta.

---

¹⁴² Malmgrén & Myrsky 2020: s. 292

¹⁴³ HE 257/2018: s. 7

4.3 Jaksotusongelma

4.3.1 Yleistä

Jaksotusongelma on edellä käsiteltyjen laajuus- ja arvostusongelmien lisäksi yksi tekijä, jonka voidaan katsoa toimivan kirjanpidon ja verotuksen yhdistävänä tekijänä¹⁴⁴. Jaksotusta koskevia säännöksiä käsitellään seuraavaksi ensisijaisesti elinkeinoverolain säännösten näkökulmasta, mutta esille nostetaan kirjanpito- ja verolakien välisen läheisen suhteen vuoksi myös kirjanpitolainsäädännön tarjoamia näkökulmia verotuksen jaksotusongelman ratkaisemiseksi.

Jaksotusongelmassa on kyse siitä, miten mihin verovuoteen kyseinen omaisuuserä kohdistetaan ja kuinka erän jakaminen eri verovuosille toteutetaan¹⁴⁵. Jaksotusongelma tarkoittaa erityisesti verotuksen kannalta sitä, miten tulojen ja menojen erotuksena syntyvä tulos jaksotetaan eri laskentakausille elinkeinoverolain mukaan¹⁴⁶. Elinkeinoverolaki sisältää melko yksityiskohtaisia jaksotussäännöksiä¹⁴⁷. Verotuksen kannalta jaksotuksen voidaan tulkita tarkoittavan sitä, mille verokaudelle eri tulot ja menot luokitellaan kuuluvan. Kyse on toisin sanoen siis tulojen ja menojen ajallisesta kohdistamisesta verotuksessa, joka tapahtuu käytännön tasolla jo yhtiön kirjanpitoa toimitettaessa¹⁴⁸. Ottaen huomioon kirjanpito- ja elinkeinoverolakien toisiinsa nähden itsenäisen aseman, voi jaksotus tapahtua elinkeinoverolain säännösten mukaan kuitenkin eri periaatteilla, kuin kirjanpitolain säännösten mukaisesti tapahtuva jaksotus.

Jaksotusongelman osalta on tärkeä korostaa kirjanpitolain ja elinkeinoverolain välistä käsitteellistä eroa – kirjanpidossa puhutaan jaksottamisesta laskentakausille, kun taas verolainsäädännön näkökulmasta tutkimuksen kohteena on jaksottaminen eri verovuosille tai verokausille.

---

¹⁴⁴ Järvenoja 2016: s.8

¹⁴⁵ Andersson 2006: s. 52

¹⁴⁶ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 52

¹⁴⁷ Andersson 2006: s. 59

¹⁴⁸ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 54

Jaksotusongelmalla voidaan katsoa olevan vahva yhteys luvussa 4.1.1 esitettyyn laajuusongelmaan, mutta jaksottamiskysymys ei kuitenkaan tule ollenkaan esille ilman laajuusongelman ratkaisemista. Tämä johtuu siitä, ettei tulojen ja menojen jaksottamisongelmaa ole, mikäli tulot eivät ole veronalaisia tai menot vähennyskelpoisia.¹⁴⁹ Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa käsitellään viimeisenä vero-oikeudellisena ongelmana jaksotusongelmaa. Tämä johtuu siis käytännössä siitä, että mikäli tulojen veronalaisuutta ei ensin ratkaista, ei ole myöskään tarvetta tulojen ja menojen jaksotukseen liittyvien kysymysten käsittelemiselle.

Virtuaalivaluuttojen louhintatulon osalta jaksotusongelman voidaan katsoa koskevan sekä louhinnalla saavutettuja tuloja että louhintaan käytettyjä menoja. Tämän vuoksi tässä kappaleessa tullaan käsittelemään erikseen tulojen ja menojen jaksottamiseen liittyviä elinkeinoverolain säännöksiä. Jaksottamissäännöksillä tarkoitetaan elinkeinoverolaissa niitä säännöksiä, joiden avulla veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot on mahdollista jakaa eri verovuosille¹⁵⁰. Jaksottamista löytyvät säännökset löytyvät elinkeinoverolaista pääsääntöisesti lain III-osasta. Yleissäännös tulojen ja menojen jaksottamisesta löytyy kuitenkin jo elinkeinoverolain 3 §:stä:

” Verotusta toimitettaessa veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut jäljempänä säädetyt vähennyskelpoiset erät jaksotetaan asianomaisten verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Elinkeinoiminnan tulos on verovuoden tuottojen ja kulujen erotus.

Verovelvollisen elinkeinoiminnan tulos otetaan huomioon verovuoden tuloa laskettaessa tuloverolaissa (1535/92) säädetyllä tavalla.”

Edellä oleva yleissäännös tulojen ja menojen jaksottamisesta luo perustan elinkeinoverolain III-osassa säänneltäville jaksotussäännöksille. Näitä säännöksiä siirrymme seuraavaksi tarkastelemaan erikseen ensin tulojen jaksottamisen näkökulmasta ja sen jälkeen menojen jaksottamisen näkökulmasta.

---

¹⁴⁹ Järvenoja 2016: s. 8

¹⁵⁰ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 267

4.3.2 Tulon jaksottaminen

Jaksotusongelmaa pyritään verotuksessa ratkaisemaan pääsääntöisesti realisointiperiaatteen mukaan, jonka mukaan syntyneet tulot ovat veronalaisia vasta realisoiduttuaan ja menot vastaavasti vähennyskelpoisia realisoiduttuaan ¹⁵¹. Toisaalta jaksotusongelmaa voidaan lähestyä myös suoriteperusteen näkökulmasta, jolloin tulo syntyy silloin, kun omaisuuserä luovutetaan ¹⁵². Suoriteperusteen mukaan perusteena menon vähentämiselle on tuotannon tekijän vastaanottaminen ja tulon kirjausperusteena puolestaan suoritteiden luovuttaminen ¹⁵³. Edellä kuvatun mukaisesti jaksotusongelmalla on kaksi periaatetta, realisointiperiaate ja suoriteperuste, joiden avulla ongelmaan voidaan lähteä hakemaan ratkaisua.

Edellä käsiteltyjen perusteiden lisäksi jaksotusongelmaa on mahdollista lähestyä elinkeinoverolain näkökulmasta myös meno tulon kohdalle -periaatteen avulla, jonka mukaan menot kirjataan kuluiksi sen mukaan kuin ne kerryttävät tuottoja ¹⁵⁴. Meno tulon kohdalle -periaatetta soveltaessa itse maksupäivällä ei ole merkitystä tulon syntymisen kannalta ¹⁵⁵.

Teorian mukaan verotettavan tuloksen voidaan katsoa syntyvän tulojen ja menojen erotuksena, eikä teorian mukaan varallisuuden arvossa tapahtuneita muutoksia huomioida ¹⁵⁶. Tällöin olennaista on suoriteperusteen mukaisesti suoritteiden luovuttaminen, jolloin suoritetta vastaavan tulon voidaan katsoa syntyvän.

Edellä käsitellyn meno tulon -kohdalle periaatteen mukainen säännös löytyy myös elinkeinoverolaista. EVL 19 §:n mukaan:

---

¹⁵¹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 54-55

¹⁵² Andersson 2006: s. 53

¹⁵³ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 267

¹⁵⁴ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 52-53

¹⁵⁵ Andersson 2006: s. 53

¹⁵⁶ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 52-53

” Tulo on sen verovuoden tuloa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuutena. Merkitykseltään vähäiset tuloerät saadaan kuitenkin lukea sen verovuoden tuotoksi, jona niiden maksu on saatu. ”

Verohallinnon syventävän vero-ohjeen mukaisesti tietyn tilikauden aikana virtuaalivaluutan louhinnalla hankittu virtuaalivaluutta jaksotetaan lähtökohtaisesti sen tilikauden tuloksi, jonka aikana kyseinen virtuaalivaluutta on louhittu ¹⁵⁷. Verohallinnon ohjeistus vastaa EVL 19 §:n mukaista säännöstä verovuoden tulosta, eikä Verohallinnon ohjeista löydy muuta erityissääntelyä koskien virtuaalivaluutan louhinnalla saatua tuloa.

Louhinnalla saatua tuloa verotetaan ohjeen mukaisesti siis sen vuoden aikana, jona kyseinen virtuaalivaluutta on louhittu eli ajanjaksona, jonka aikana kyseinen virtuaalivaluutta on syntynyt. Jaksottaminen tapahtuu elinkeinoverolain perusteella suoriteperusteisesti sekä menojen että tulojen osalta ¹⁵⁸. Aikaisemmin mainitun suoriteperusteen mukaan elinkeinoverolain näkökulmasta tulon syntymiseen vaikuttaa ainoastaan se, milloin suorite on luovutettu, eikä esimerkiksi laskun lähettämällä ole merkitystä tulon syntymisen kannalta ¹⁵⁹. Suoriteperuste tarkoittaa siis tiivistettynä sitä, että tulo on sen verovuoden tuloa, jolloin suorite on luovutettu.

Jaksotusongelma ratkaistaan pääsääntöisesti kirjanpitoon liittyvien periaatteiden mukaan sellaisten verovelvollisten osalta, jotka ovat kirjanpitovelvollisia ¹⁶⁰. Realisointiperiaatteen mukaisesti tulojen voidaan katsoa olevan veronalaisia niiden realisoituessa. Tulojen veronalaisuutta määrittäessä realisointiperiaate vaikuttaa myös siihen, ettei realisoitumattomia arvonnousuja ole mahdollista verottaa ¹⁶¹. Tämän voidaan katsoa perustuvan siihen, että tulo on veronalainen ainoastaan realisoiduttuaan ja vastaavasti meno vähennyskelpoinen silloin, kun suorittamisvelvollisuus on tosiasiallisesti syntynyt.

---

¹⁵⁷ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: luku 3.2

¹⁵⁸ HE 257/2018: s. 7

¹⁵⁹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 270

¹⁶⁰ Andersson 2006: s. 53

¹⁶¹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 55

Mikäli louhinnasta saatu vastine perustuu yrityksellä jo olevan virtuaalivaluutan lukitsemiseen verkoston käytettäväksi tietyksi ajanjaksoksi, jaksotetaan kyseinen tulo lähtökohdaisesti tuon kyseisen ajanjakson tuloksi¹⁶². Tällainen tilanne on käsillä silloin, kun virtuaalivaluutan louhinta tapahtuu Proof of Stake -protokollan perusteella. Tässä tilanteessa tuloa kertyy siis tasaisesti koko siltä ajanjaksolta, jonka ajan yrityksen omistama virtuaalivaluutta on verkoston käytettävissä. Tämän vuoksi kyseinen tulo on tarkoituksenmukaista myös jaksottaa koko kyseisen ajanjakson ajalle.

4.3.3 Menojen jaksottaminen

Edellä käsiteltyjen veronalaisten tulojen lisäksi jaksottamisongelma ulottuu myös vähennyskelpoisiin menoihin. Menon jaksottamista koskevat samat elinkeinoverolain mukaiset periaatteet, kuin edellä veronalaisen tulon jaksottamista koskevat säännökset. Menojen jaksottamista koskevat siis myös realisointiperiaate, suoriteperuste sekä meno tulon kohdalle -periaate.

Vähennyskelpoisten menojen jaksottamisen osalta on elinkeinoverolain 22 §:ssä säädetty seuraavaa:

”Meno on sen verovuoden kuluksi, jonka aikana sen suorittamisvelvollisuus on syntynyt, jollei jäljempänä muuta säädetä. Vähäiset menoerät saadaan kuitenkin lukea sen verovuoden kuluksi, jona niiden maksu on tapahtunut.”

Kuten edellä oleva elinkeinoverolain säännös osoittaa, myös meno on tulkittava sen verovuoden kuluksi, jonka aikana kyseinen meno on realisoitunut eli milloin menon suorittamisvelvollisuus syntyy. Elinkeinoverolain pääsäännön mukaan vain realisoituneet menot voivat olla vähennyskelpoisia¹⁶³. Tämä tarkoittaa sitä, että meno tulee jaksottaa elinkeinoverolain mukaan sille verokaudelle, jonka aikana velvollisuus kyseisen menon suorittamiselle on syntynyt.

---

¹⁶² Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 3.2

¹⁶³ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 266

Suoritusvelvollisuus menoa koskien syntyy siis silloin, kun menoa vastaava suorite on otettu vastaan. Vähennyskelpoisia menoja arvioidaan siis suoriteperusteen avulla ¹⁶⁴. Suoriteperusteen mukaisesti tuotannontekijästä suoritettu vastike kirjataan menoksi sillä hetkellä, kun kyseinen tuotannontekijä vastaanotetaan ¹⁶⁵. Bitcoinin osalta tämä tarkoittaa sitä, että louhintaan käytettävän laitteiston arvo voidaan kirjata menoksi silloin, kun kyseinen laitteisto luovutetaan verovelvollisen haltuun. Menojen jaksottamisesta löytyy kuitenkin elinkeinoverolaista myös erityissääntelyä muun muassa sekä hankintamenon vähentämisen osalta että realisoitumattomien menojen vähentämisen osalta ¹⁶⁶. Elinkeinoverolaissa on säädetty esimerkiksi pitkävaikutteisten menojen osalta 24 §:

” Kolmen tai useamman verovuoden ajan tuloa kerryttävä tai sitä säilyttävä meno vähennetään, mikäli jäljempänä ei muuta säädetä, yhtä suurina vuotuisina poistoina todennäköisenä vaikutusaikanaan, tai jos menon todennäköinen vaikutusaika on 10 vuotta pitempi, 10 verovuotena. ”

Edellä oleva elinkeinoverolain pitkävaikutteisia menoja koskeva säännös voi virtuaalivaivutun louhintaa koskevassa elinkeinotoiminnassa tulla kysymykseen esimerkiksi louhintaan käytettävän laitteiston hankintamenon osalta. Aikaisemmin luvussa 4.1.5 käsiteltiin louhinnasta aiheutuvia vähennyskelpoisia menoja ja louhintaan käytettävän laitteiston hankintameno listattiin yhdeksi mahdollisesti vähennyskelpoisista menoista. Koska louhintaan käytettävän laitteiston voidaan katsoa tuottavan elinkeinotuloa lähtökohtaisesti useamman verovuoden aikana, voidaan sitä koskeva hankintameno jaksottaa elinkeinoverolain 24 §:n säännöksen mukaisesti vuotuisina poistoina vaikutusaikanaan.

EVL 24 §:n mukainen säännös on luonteeltaan aktivointipakko, jonka mukaan ensimmäinen poisto tulee tehdä menon aktivointivuonna. Ensimmäisenä vuonna on tehtävä täysimääräinen tasapoisto, jonka jälkeen meno vähennetään kaavamaisesti sen vaikutusajan verovuosien ajaksi. ¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 277

¹⁶⁵ Andersson 2006: s. 53

¹⁶⁶ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 266

¹⁶⁷ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 281

Esimerkkinä edellä olevasta voidaan esittää kuvitteellinen tilanne, jossa elinkeinonharjoittaja on ostanut virtuaalivaluutan louhintaan käytettävän laitteiston, jonka hankintahinta on 10 000 euroa. Laitteiston todennäköinen vaikutusaika on viisi vuotta. Tällaisessa tilanteessa laitteiston hankintameno jaksetaan vaikutusaikansa mukaiselle viidelle vuodelle yhtä suuriksi poistoiksi. Tällöin laitteistosta vähennetään vuosittain 20 % sen hankintahinnasta eli tässä tapauksessa 2000 euroa. Edellä mainittua laitteiston vaikutusajan aikana tehtävää poistolaskelmaa havainnollistetaan seuraavassa kuvassa:

Laitteiston hankintahinta 10 000 €	
1. Vuoden poisto	2000 €
2. Vuoden poisto	2000 €
3. Vuoden poisto	2000 €
4. Vuoden poisto	2000 €
5. Vuoden poisto	2000 €

Kuva 3. Hankintamenojen vähentäminen

Poistojen tekemistä on kuitenkin rajoitettu EVL 24 §:stä poiketen. Lähtökohtana on, että mikäli laitteiston hankintahinta on enintään 1000 euroa, katsotaan sen taloudellisen käyttöajan olevan kolme vuotta¹⁶⁸. Mikäli menon todennäköinen vaikutusajan katsotaan olevan alle kolme vuotta, tulee kyseinen meno vähentää kokonaisuudessaan sen verovuoden aikana, jona sen suorittamisvelvollisuus on syntynyt¹⁶⁹. Mikäli siis virtuaalivaluutan louhintaan käytettävä laitteisto maksaa 1000 euroa tai alle, tulee sen hankintameno vähentää kokonaan sen verovuoden aikana, jona laitteisto on hankittu yhtiön käyttöön.

¹⁶⁸ Verohallinnon syventävät vero-ohjeet 2020b: kohta 2.5.3 L

¹⁶⁹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 281

Elinkeinoverolaista löytyy erityissääntelyä myös vaihto-omaisuuden hankintamenon jaksoittamisen osalta. EVL 28 §:n mukaan:

” Vaihto-omaisuuden hankintameno on sen verovuoden kulu, jona vaihto-omaisuus on luovutettu, kulutettu tai menetetty. Verovelvollisella verovuoden päättyessä olevan vaihto-omaisuuden hankintamenosta on verovuoden kulu kuitenkin se osa, joka ylittää vastaavan vaihto-omaisuuden hankintaan verovuoden päättyessä todennäköisesti tarvittavan hankintamenon tai siitä samana ajankohtana todennäköisesti saatavan luovutushinnan taikka kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa tarkoitetun nettorealisoituarvon. (30.12.2008/1077)

” Jos pitkän valmistusajan vaativasta suoritteesta saatu tulo on luettu 19 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla verovuoden tuotoksi, vastaava osa hyödykkeen hankintamenosta vähennetään verovuoden kuluna. (30.12.1992/1539)”

Vaihto-omaisuuden osalta arvostusongelman ratkaisemisessa on ensisijaisesti kysymys siitä, milloin ja miten suurelta osin vähennyskelpoinen meno on aktivoitana sekä siitä, millä ehdoin menoerä saadaan vähentää suoraan kuluna¹⁷⁰. Edellä mainitun EVL:n säännöksen mukaan vaihto-omaisuuden kuluksi kirjataan lähtökohtaisesti tilikauden aikana luovutettujen, kulutettujen ja menetettyjen vaihto-omaisuushyödykkeiden hankintameno. Säännös kuitenkin mahdollistaa myös syntyneen arvonalentumisen kirjaamisen verovuoden kuluksi.¹⁷¹

Bitcoinin osalta edellä oleva säännös hankintamenon kirjaamisesta kuluksi tuottaa ongelmia sen näkökulman kannalta, että miten louhinnalla hankittujen Bitcoin-yksiköiden hankintamenot määritetään. Asiaa käsiteltiin tässä tutkimuksessa aiemmin luvussa 4.2.3, jossa vaihto-omaisuuden hankintamenon todettiin olevan tuotteen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneiden välittömien kulujen määrä. Tämä ratkaisu sopii myös arvostusongelman ratkaisemiseksi Bitcoinin osalta.

---

¹⁷⁰ Andersson 2006: s. 22

¹⁷¹ Malmgrén & Myrsky 2020: s. 289-290

5 Johtopäätökset

Tutkimuksen alussa esitettiin kolme osakysymystä, joiden avulla virtuaalivaluutan louhinnalla saadun tulon verotusta elinkeinoverolain mukaisesti pyritään selvittämään. Tässä luvussa on tavoitteena luoda tiivis yhteenveto aiemmin esitetyistä tutkimuskysymyksistä sekä tutkimuksen aikana kysymyksiin löydetyistä vastauksista.

Tämän tutkimuksen aikana käsitellyt tutkimuskysymykset voidaan tiivistää kolmeen eri osa-alueeseen, kuten tutkimuksen alussa luvussa 1.2 esitettiin. Kertauksen vuoksi tutkimuskysymykset voidaan luetteloida seuraavasti:

- 1) Mitä tarkoittaa virtuaalivaluutan louhinta?
- 2) Miten virtuaalivaluutan louhintatuloa käsitellään kirjanpidossa?
- 3) Miten virtuaalivaluutan louhintatuloa verotetaan EVL:n mukaan?

Ensimmäisenä osakysymyksenä oli, *mitä tarkoitetaan virtuaalivaluutalla ja sen louhinnalla?* Näitä kysymyksiä tarkastelimme tutkimuksen toisessa pääluvussa. Virtuaalivaluutan määritelmä löytyy nk. virtuaalivaluuttalain 2.1 §:stä, jonka mukaan virtuaalivaluutta määritellään digitaalisessa muodossa olevaksi arvoksi:

- 1) joka ei ole keskuspankin tai muun viranomaisen liikkeelle laskema eikä myöskään laillinen maksuväline,
- 2) jota voi käyttää maksuvälineenä ja
- 3) joka voidaan siirtää, tallentaa ja vaihtaa sähköisesti.

Virtuaalivaluutan louhinta puolestaan voidaan määritellä toiminnaksi, jonka avulla virtuaaliverkostoon kuuluvat jäsenet voivat hankkia uusia virtuaalivaluuttayksiköitä luovuttamalla oman tietokoneensa laskentatehoa verkoston käytettäväksi. Virtuaalivaluutan louhinnassa siis syntyy uutta virtuaalivaluutta algoritmin toiminnan seurauksena. Huomioitavaa louhintamenetelmien osalta on mainita, että lähtökohtaisesti on olemassa kaksi erilaista louhintamenetelmää. Ensimmäinen ja yleisin menetelmä on Proof of Work -

protokolla, jossa uutta virtuaalivaluutaa hankitaan luovuttamalla verkoston käytettäväksi oman tietokoneensa laskentatehoa. Toinen ja hieman harvinaisempi menetelmä on puolestaan Proof of Stake -protokolla, jossa virtuaalivaluuttayksiköitä hankitaan luovuttamalla verkon käytettäväksi omistamiaan virtuaalivaluuttayksiköitä. Bitcoin perustuu Proof of Work -protokollan toiminnalle, joten tämän vuoksi tutkimuksessa keskitytään enemmän kyseisen menetelmän tulkitsemiseen. Kuten tutkimuksessa esiteltiin lyhyesti, näistä kahdesta menetelmästä on viime vuosien aikana kehitetty myös uusi louhinta-muoto, jonka voidaan katsoa olevan yhdistelmä näistä kahdesta tunnetuimmasta menetelmästä. Koska uudesta yhdistelmämenetelmästä on vielä melko vähäisesti tutkimuksia, käsitellään tässä tutkimuksessa tarkemmin ainoastaan Proof of Stake -menetelmää sekä Proof of Work -menetelmää.

Luvussa 3 pääsimme tarkastelemaan tutkimuksen toista pääasiallista tutkimuskysymystä eli sitä, *miten louhinnan seurauksena vastaanotettua virtuaalivaluutaa tulisi käsitellä KPL:n näkökulmasta*. Kirjanpitolaki tarjosi tässä kohtaa kaksi eri omaisuususerää, joihin virtuaalivaluutta voitaisiin luokitella. Nämä mahdolliset omaisuuslajit ovat rahoitus- ja vaihto-omaisuus. Tutkimuksessa käsiteltiin asiaa erityisesti Kirjanpitolautakunnan antaman lausunnon perusteella, jonka mukaan omaisuuslaji ratkeaa yhtiön harjoittaman liiketoiminnan luonteen mukaan. Lausunnon mukaan, mikäli yhtiö harjoittaa virtuaalivaluutan liikkeelle laskemista tai vaihtaa sitä liiketoimintanaan, tulkitaan virtuaalivaluutta KPL:n mukaan vaihto-omaisuuteen. Mikäli yhtiö puolestaan vastaanottaa liiketoimintansa vastikkeena virtuaalivaluutaa, tulee virtuaalivaluutta lukea rahoitusomaisuuteen. Rahoitusomaisuuteen lukeminen on kuitenkin harvinaista tai miltei mahdotonta niin kauan, kun virtuaalivaluutalla ei ole virallisen maksuvälineen asemaa.

Lopulta neljännessä luvussa pääsimme selvittämään tutkimuksen pääasiallista tutkimuskysymystä eli sitä, *miten virtuaalivaluutaa verotetaan elinkeinoverolain näkökulmasta*. Luvussa ratkaistiin virtuaalivaluutan louhinnalla saadun virtuaalivaluutan verotusta erityisesti verotukselle ominaisten laajuus-, arvostus- sekä jaksotusongelmien osalta.

Laajuusongelma käsitteli sitä, mitkä kaikki tulot ovat veronalaisia ja mitkä menot puolestaan vähennyskelpoisia elinkeinoverolain näkökulmasta. Kuten kappaleen alussa jo osoitettiin, elinkeinoverolaissa lähtökohtana on tulojen laaja veronalaisuus sekä menojen laaja vähennyskelpoisuus. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lähtökohtaisesti kaikki tulot ovat veronalaisia ja puolestaan kaikki sellaiset menot, joiden voidaan katsoa syntyneen tulonhankkimistarkoituksessa, ovat vähennyskelpoisia. Tämän vuoksi lähtökohtaisesti kaikki virtuaalivaluutan louhinnalla saavutetut tulot ovat veronalaisia ja toisaalta louhintaan käytetyt menot vähennyskelpoisia. Bitcoinin osalta vähennyskelpoisia kuluja ovat esimerkiksi louhintaan käytettävän laitteiston hankintameno sekä laitteiston sähkönkulutuksesta aiheutuneet kustannukset. Erityisesti sähkönkulutukseen saattaa kulua suuriakin kustannuseriä, joten vähennyskelpoisten menojen määrä verrattuna louhintatuloon saattaa nousta suureksi.

Arvostusongelman osalta tarkasteltiin erityisesti sitä, miten veronalaisten tulojen sekä vähennyskelpoisten menojen arvo määritetään. Lähtökohtana arvostamisessa voidaan virtuaalivaluutan osalta pitää sitä, että yhtiön louhinnalla hankkima virtuaalivaluutta on muutettava euromääräiseen arvoonsa. Tässä kohtaa tuli kuitenkin ratkaista ensin, milloin virtuaalivaluutan louhinnalla hankitut tulot realisoituvat ja miten puolestaan määritellään louhinnalla hankitun tulon hankintameno.

Tulon realisoitumisen osalta on korostettava sitä, että louhinnalla hankitun virtuaalivaluutan tulo realisoituu vasta siinä vaiheessa, kun yhtiö luovuttaa virtuaalivaluutta eteenpäin. Louhintatuloa verrataan verotuksessa siis suoritemyynnillä hankittuihin tuloihin. Tämä tarkoittaa sitä, että louhintatulon realisoitumishetki ei ole hetki, jolloin yhtiö vastaanottaa virtuaalivaluutan (kuten henkilöverotuksessa), vaan realisoituminen tapahtuu sillä hetkellä, kun yhtiö luovuttaa virtuaalivaluutan eteenpäin ja virtuaalivaluutta lakkaa kuulumasta yhtiön vaihto-omaisuuteen.

Hankintameno määritellään kuitenkin eri tavalla rahoitus- ja vaihto-omaisuuden osalta. Koska virtuaalivaluutan katsotaan ensisijaisesti kuuluvan vaihto-omaisuuteen, tulee

hankintameno määritellä ensisijaisesti FIFO-periaatteen avulla. EVL 14.2 §:n mukaan hankintameno voidaan kuitenkin määritellä verovelvollisen antaman näytön perusteella myös jollakin muulla tavalla, mutta ei kuitenkaan esimerkiksi LIFO-periaatteen avulla. Hankintamenon määrittämiseen voi vaikuttaa myös virtuaalivaluutan arvon laskeminen, jolloin verovelvollisella on mahdollisuus tehdä hankintamenuon EVL 28 §:n mukainen arvonalennuskirjaus.

Jaksotusongelmaan pyrittiin puolestaan esittämään ratkaisu tarkastelemalla sitä, miten edellä käsiteltyjen tulojen ja menojen erotuksena syntyvä tulos tulee jaksottaa eri verovuosille. Jaksotusongelmaa voidaan lähestyä realisointiperiaatteen mukaan, jonka perusteella tulot ovat veronalaisia vasta realisoiduttuaan ja vastaavasti menot vähennyskelpoisia realisoitumishetkensä jälkeen. Jaksotusongelmaan haetaan ratkaisua lisäksi meno tulo kohdalle -periaatteen avulla, josta on säädetty myös EVL 19 §:ssä. Tulo-menoteorian mukaan tulo katsotaan lähtökohtaisesti sen verovuoden tuloksi, jonka aikana se on vastaanotettu. Vastaavasti meno katsotaan lähtökohtaisesti sen verovuoden kuiluksi, jonka aikana velvoite sen suorittamiseen on syntynyt.

Kuten tämä tutkimus osoittaa, tarjoaa vero-oikeudellinen tulkinta useita erilaisia näkökulmia virtuaalivaluuttojen louhinnalla hankittavien tulojen arvioimiseen. Tämän tutkimuksen lähestymistapana oli laajuus-, arvostus- ja jaksotusongelmien avulla esittää johdopäätökset louhintatulon verotuksesta. Tutkimuksen perusteella mielenkiintoisena jatkotutkimusaiheena voisi olla tarkastella esimerkiksi virtuaalivaluuttoja koskevaa vero-kohtelua muiden verolajien, kuten esimerkiksi arvonlisäveron näkökulmasta. Toinen vaihtoehto jatkotutkimukselle voisi olla sellaisten tilanteiden verokohtelun tarkastelu, joissa verovelvollinen vastaanottaa virtuaalivaluuttoa vastikkeina omista suorituksistaan.

Lähteet

- Aarnio, Aulis (1978). *Mitä lainoppi on?* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Andersson, Edward (2006). *Johdatus vero-oikeuteen*. 13. Uudistettu painos. Helsinki : Talentum.
- Andersson, Edward & Penttilä, Seppo (2014). *Elinkeinoverolain kommentaari*. 14. uudistettu painos. Helsinki: Talentum. E-kirja saatavilla: <https://tritonina.finna.fi/uva/Record/tria.352458>
- Antonopoulos, Andreas M (2017). *Mastering Bitcoin: Programming The Open Blockchain*. Sebastopol, CA : O'Reilly. Second Edition.
- Bentov, I., Lee, C., Mizrahi, A., & Rosenfeld, M. (2014). *Proof of activity: Extending bitcoin's proof of work via proof of stake [extended abstract]*. *ACM SIGMETRICS Performance Evaluation Review*, 42(3), 34-37. Saatavilla: https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/2695533.2695545?casa_token=2SNEUI-3F7cAAAAA:gzifuxt9wcgeRLYvYib2PJlh2ryfzrjvW1OulpGRebCsZRd-WMV3w4PQV_j0LmpZzjeF-TKFKad3j
- De Vries, Alex. (2018). Bitcoin's growing energy problem. *Joule*, 2(5), 801-805. Saatavilla: <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2542-4351%2818%2930177-6>
- Edilex (2017). *Finanssivalvonnan varoitus: kryptovaluutat ja ICOt (Initial Coin Offering) riskialttiita sijoituskohteita*. Julkaistu 22.11.2017. Siteerattu 7.5.2020. Saatavilla: <https://www-edilex-fi.proxy.uwasa.fi/uutiset/54288>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta.

Fasoulas, Elina ; Manninen, Petri ; Niiranen, Ville (2019). *Sijoittajan verotus ja verosuunnittelu*. Helsinki: Alma Talent.

Haasio, Ari (2017). *Verkkorikokset*. Vantaa : BTJ Finland Oy.

Hautamäki, Jon ; Atallah, Max ; Koskikare, Karri (2019). *Virtuaalivaluutan tarjoaminen – käsikirja virtuaalivaluuttalain soveltamiseen*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

HE 167/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 214/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 257/2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

HE 76/2019. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 89/2015. Hallituksen esitys eduskunnalle kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsässä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi.

Hemmo, Mika & Hoppu, Kari (2006). *Sopimusoikeus*. Helsinki: Sanoma Pro Talentum Alma Talent Oy. Päivittyvä julkaisu. Saatavilla: <https://tritonias.finna.fi/uva/Record/tria.276379>

Härdle, Wolfgang Karl, Harvey, Campbell R., & Reule, R. C. (2020). *Understanding cryptocurrencies*. Journal of Financial Econometrics, 2020, Vol. 18, No. 2, 181–208. Saatavilla: https://helsinki.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=cdi_crossref_primary_10_1093_jjfinec_nbz033&context=PC&vid=358UOH_INST:VU1&lang=fi&search_scope=MyInst_and_CI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=any,contains,cryptocurrencies&offset=0

Ihantola, Eeva-Mari & Leppänen, Pasi (2018). *Yrityksen kirjanpito – Liiketaapahtumista tilinpäätökseen*. Helsinki: Gaudeamus. 4. laitos.

Johansson, Patrik Elias ; Eerola, Mikko ; Innanen, Antti ; Viitala, Juha ; Alasaarela, Mikko (2019). *Lohkoketju: tiekartta päättäjille*. Helsinki: Alma-talent Oy. Verkkoaineisto. Saatavilla: <https://bisneskirjasto.almatalent.fi/teos/IABBGXDTEB>

Järvenoja, Markku (2016). *Vero- ja kirjanpitolakien sisällöllisestä yhtenevyydestä ja sidonnaisuuksista*. Asiantuntija-artikkeli. Edilex-sarja 2016/13. Saatavilla : www.edilex.fi/artikkelit/16624

KILA 1895/23.10.2012 (2012). Digitaalisen vertaisvaluutan käsittelystä kirjanpidossa. Saatavilla: <https://www-edilex-fi/kila/1895?allWords=KILA+1895&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=548474>

Kirjanpitolaki (1997/1336).

Kukkonen, Laura (2021). *Bitcoin kuluttaa jo reilusti enemmän sähköä kuin koko Suomi – ja louhinta vie koko ajan enemmän energiaa*. Helsingin Sanomien artikkeli 2.3.2021. Siteerattu 8.4.2021. Viimeksi muokattu 2.3.2021 klo 21:27. Saatavilla: <https://www.hs.fi/talous/art-2000007835022.html>

Kukkonen, Matti & Walden, Risto (2015). *Elinkeinoverolaki käytännössä*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Pro. Saatavilla: <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/15ve427282>

Kuutti, Wille (2017). *Kryptovaluutat ja lohkoketjut – uhka vai mahdollisuus?* Helsinki: Kuutti International Oy.

Laki elinkeinotulon verottamisesta (1968/360).

Laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019).

Maksulaitoslaki (297/2010).

Malmgrén, Marianne & Myrsky, Matti (2020). *Elinkeinotulon verotus*. Helsinki: Alma Talent. Verkkojulkaisu. Saatavilla: <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/20ve439377>

Mähönen, Jukka & Villa, Seppo (2009). *Osakeyhtiö : IV, Osakeyhtiö ja verotus*. Helsinki : Talentum. Verkkoaineisto. Saatavilla : <https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/09ju361610>

Naheem, M. A. (2018). *Regulating virtual currencies—the challenges of applying fiat currency laws to digital technology services*. Journal of Financial Crime. Vol 25. No 2. Saatavilla: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JFC-08-2016-0055/full/html>

Neuvoston asetus (EY) N:o 974/98, annettu 3 päivänä toukokuuta 1998, euron käyttöönotosta.

Oikeusministeriö (2021). Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:4. Lainattu 3.3.2021. Saatavilla: https://www-edilex-fi.proxy.uwasa.fi/ministerioiden_julkaisut/22262.pdf

Ossa, Jaakko (2020). *Yritystoiminnan verotus*. Helsinki : Helsingin seudun kauppakamari. 3. Uudistettu painos.

Nakamoto, Satoshi (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Saatavilla: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

Sorsa, Janne (2015). Bitcoinin luovutus- ja louhintatulojen tuloverokysymykset. Pro gradu -tutkielma. Julkaistu Edilexissä 20.11.2015. Saatavilla: www.edilex.fi/opinnaytetyot/15501

Verohallinnon syventävät vero-ohjeet (2020a). Eräiden yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen. Diaarinumero : VH/5788/00.01.00/2019.

Verohallinnon syventävät vero-ohjeet (2020b). Virtuaalivaluuttojen verotus. Diaarinumero: VH/5083/00.01.00/2019

Verohallinnon syventävät vero-ohjeet (2020c). Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. VH/8519/00.01.00/2020

Virtuaalivaluutta.com (2021). Bitcoin louhinta ja sähkönkulutus. Siteerattu 8.7.2021. Saatavilla: <https://www.virtuaalivaluutta.com/bitcoin-louhinta/>

Wikström, Kauko ; Ossa, Jaakko & Urpilainen, Matti (2015). *Vero-oikeuden yleiset opit.*

Helsinki : Helsingin Kamari Oy. Verkkoaineisto. Saatavilla :

<https://tritonias.finna.fi/uva/Record/tria.378351>

Wisniewski, S. (2008). Taxation of virtual assets. *Duke L. & Tech. Rev.*, 1. Saatavilla:

[https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.jour-](https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/dltr2008&div=6&id=&page=)

[nals/dltr2008&div=6&id=&page=](https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/dltr2008&div=6&id=&page=)